

Klimapilegrim 2015

PÅ VEI MOT KLIMARETTFERDIGHET

200
arrangement

60.000
km

7.000
deltakere

9.100
underskrifter

Fra Selja. Foto: Marit Fimland

Klimapilegrim 2015

Rapport fra en kampanje og en reise

Sammendrag

Klimapilegrim 2015 har vært et bredt samarbeid med flere aktører, koordinert av Skaperverk og bærekraft (SoB). I tillegg til Kirkens Nødhjelp, Norges Kristne Råd og Den norske kirke, de tre partene i SoB, var også Nasjonalt Pilegrims-senter, KFUK/KFUM, Samarbeid Menighet og Misjon og Changemaker med i samarbeidet.

Klimapilegrim 2015 ble offisielt startet på Selje og på Nordkapp 7. juni. En flaske med vann fra ulike steder var det gjennomgående symbolet på klimaendringene og vår avhengighet av naturen. Vannflasken ble også stafettpinnen som skulle fraktes helt fram til klimatoppmøtet i Paris sammen med underskrifter på oppropet: «Jeg vil ha en rettferdig klimapolitikk der Norge bidrar med mindre utslipp og mer penger». Vannflasken ble fraktet med klimapilegrimer til fots, på sykkel, i båt, i kano og på hesteryggen over hele landet. Til sammen ble det tilbakelagt mer enn 60.000 km i Norge før flasken fortsatte sin vandring gjennom Sverige, Danmark Tyskland og Frankrike helt til Paris.

To hundre arrangement og etapper har vært avholdt over hele landet. Ca 9000 underskrifter ble samlet inn og omkring 7000 deltakere har deltatt på ulike måter. Klimapilegrim ble markert på flere sommerstevner. Representanter fra ulike religioner, miljøbevegelse, fagbevegelse og forskning har vært engasjert. Klima- og miljøministeren, utenriksministeren, statsministeren og flere andre politikere har også blitt utfordret og bidratt på ulike måter. Det samme har Kronprinsessene både i Sverige og Norge.

Klimapilegrim 2015 var et stort spleiselag og et unikt samarbeidsprosjekt. Bidragsytere fra ulike organisasjoner og kirkesamfunn har arbeidet med samme mål for øye. Også folk utenfor kirkelandskapet og representanter fra andre religioner og livssyn har bidratt. Det har vært samarbeid lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt, og pilegrimstradisjonen har blitt forenet med et politisk engasjement for skaperverket og mot truende klimaendringer. Samarbeidet har utfordret, beriket, engasjert og blitt lagt merke til. Mediedekningen har vært god med om lag 313 registrerte medietreff over hele landet og nye menneseker har fått øynene opp både for klimaengasjement og pilegrimsvandring. Målet ble nådd med en ny internasjonal klimaavtale i Paris som ble langt bedre enn mange hadde våget å håpe på. Dette har Klimapilegrim 2015 og alle som var engasjert i kampanjen vært medvirkende til.

Kampanjen hadde mindre enn ett års planleggingstid, og lite ressurser tilgjengelig for organisering og koordinering. Det var også en uvant og uoversiktlig struktur med så mange aktører involvert og på ulike nivå.

Klimapilegrim 2015 har utvilsomt satt spor etter seg. Sammen løftet vi klimaengasjementet i folks bevissthet. Sammen vandret vi 1 og en halv gang rundt jorda, bare i Norge! Sammen med klimapilegrimer over hele verden leverte vi 1,8 millioner underskrifter til FNs klimaforhandlere! Sammen har religiøse ledere blitt sett og hørt langt utenfor egne rekker. Sammen har vi bidratt til en ny rettferdig og ambisiøs klimaavtale som gir retning og håp for den verden vi alle deler. Sammen har vi startet en vandring mot en grønnere framtid. Klimapilegrim 2015 var en kampanje, men vandringen fortsetter. Blir du med?

Per Ivar Våje

Prosjektkoordinator, Skaperverk og bærekraft

Innhold

1. Kampanjen Klimapilegrim 2015	4
1.1. Planleggingsfasen.....	4
1.2. Budsjett og økonomi	5
1.3. Gjennomføring av arrangement og etapper	6
1.4. Et klart budskap til politikere og samfunnet	7
1.5. Et bredt samarbeid.....	8
1.6. Målet er Paris	9
2. Intern evaluering av Klimapilegrim 2015	11
2.1. Tilbakemelding fra organisasjonene / kirkesamfunnene	11
2.2. Tilbakemelding fra regionene / bispedømmene	12
3. Respondentene til quest-back undersøkelsen	13
4. Informasjon og kommunikasjon om Klimapilegrim 2015.....	15
5. Pressedekning og omtale av Klimapilegrim	17
6. Generelle erfaringer med Klimapilegrim 2015	19
7. Konkrete utfordringer	22
7.1. Prosjektets ledelse og koordinering.....	22
7.2. Lokalt eierskap.....	22
7.3. Samarbeid med andre aktører	23
7.4. Praktisk planlegging og gjennomføring av etapper.....	24
7.5. Kombinasjonen pilegrimsmotiv og politisk utadrettet handling	25
8. Konklusjon	26

1. Kampanjen Klimapilegrim 2015

1.1. Planleggingsfasen

Klimapilegrim 2015 oppsto som en idé sommeren 2014 om at noe måtte gjøres for å mobilisere fram mot Klimatoppmøtet i Paris. Det ble tenkt på en sykkelstafett mot Paris og å sykle over store deler av landet før man samlet seg fra Oslo mot Paris. Så fikk vi høre om at det i Tyskland ble planlagt en vandring fra Flensburg i nord, gjennom hele landet over til Frankrike og til Paris. Det passet godt med planene og gjorde at vi da kunne henge oss på dette med en stafett som avsluttet i Flensburg før den tyske vandringen skulle starte. Tematisk ble Klimapilegrim også koblet opp mot fasteaksjonen til Kirkens Nødhjelp (KN), Skaperverkets dag, som markerte starten på kampanjen, og med Global Uke til Norges Kristne Råd (NKR) som ble arrangert for første gang i 2015. Reisen var i gang.

Utgangspunktet var Samarbeid Menighet og Misjon (SMM) og Skaperverk og bærekraft (NKR, KN og Den norske kirke; Dnk). Men det ble tidlig klart at flere måtte mobiliseres om dette skulle gå. Vi ønsket å ha med Nasjonalt Pilegrimssenter, og også organisasjoner som kunne få med barn og unge. En nasjonal komite ble etablert (heretter kalt prosjektgruppa). Koordinering og planlegging i prosjektgruppa var forankret og hadde sitt mandat fra styringsgruppa til Skaperverk og bærekraft (SoB). I prosjektgruppa var også SMM, Nasjonalt Pilegrimssenter, KFUK/KFUM og Changemaker representert. En kampanjekoordinator var ansatt i 6 mnd. fra november 2014.

Kontakt ble også etablert med andre nordiske land, og felles koordinerende møter ble avholdt i Oslo, København, Strømstad og Stockholm. Det var kontakt med Finland, Tyskland, Skottland og enkelte land i Afrika, og internasjonale nettverk som Act Alliance, European Christian Environmental Network (ECEN), Kirkenes Verdensråd, We Have Faith-kampanjen, Det lutherske verdensforbund, internasjonale pilegrimsnettverk og The Peoples' Pilgrimage. Det ble vedtatt å knytte Klimapilegrim opp som en del av den internasjonale kampanjen til Act-Alliance.

Mobilisering og forankring i de ulike organisasjonene startet høsten 2014, i vekselvirkning mellom de ulike aktørene nasjonalt og regionale ledd. Koordinerende møter ble avholdt i Oslo, Trondheim, Bergen, Stavanger, Kristiansand, Moss, Hamar og Bodø. Bredden i samarbeidet varierte fra sted til sted, men generelt åpnet kampanjen opp for nye, uprøvde samarbeidskonstellasjoner. Prosjektgruppa ble enig om et felles opprop som utgangspunkt for en underskriftskampanje; «Jeg vil ha en rettferdig klimapolitikk der Norge bidrar med mindre utslipp og mer penger». Dette oppropet korresponderte med Act Alliance sin internasjonale kampanje og ble også benyttet under KNs fasteaksjon. Prosjektgruppa forsøkte også å sy sammen en felles strategi, og felles kronologi i rekkefølgen av etapper og arrangement. Det siste viste seg vanskelig avveid mot målet om å mobilisere flest mulig og å henge oss på eksisterende arrangement i løpet av sommeren. Det ble utfordrende å avveie en nasjonal koordinering mot ønsket om lokalt eierskap og ansvar for gjennomføring. Det regionale leddets rolle som koordinerende aktør i samarbeid med nasjonalt nivå varierte fra sted til sted og var også krevende å strømlinjeforme. Veien ble til mens vi gikk, like mye i planleggingsfasen som i selve gjennomføringen. Det var svært kort tid til planlegging, mobilisering og forankring.

Kommunikasjonsarbeid var en viktig del av kampanjen. Sammen med kampanjekoordinator og koordinator for SoB har kommunikasjonsmedarbeidere i KN, Kirkerådet i Dnk og NKR vært sentrale i utformingen av kommunikasjonsstrategi og gjennomføring av tiltak. Mye av materiellet til Skaperverkets dag bar preg av klima- og pilegrimsmotiv og var myntet på å bli brukt også under Klimapilegrim-markeringer, med bl.a. vandreliturgier for liten og stor. Oppgaven med å designe grafisk profil til materiell, nettside og facebook ble satt bort, det samme ble design av en frittstående nettside. Nettsiden www.klimapilegrim.no ble etablert og var operativ fra mars 2015. I forhold til kommunikasjonsstrategi, mobilisering og felles «rød tråd» mellom de Nordiske land var det viktig med et samlende symbol som «stafettpinne» og en vannflaske ble valgt. Vannet skulle samles fra de ulike stedene der stafetten bevegde seg gjennom og noe av vannet måtte da helles ut før nye dråper kunne fylles på.

Vannflasken ble et viktig kommunikativt virkemiddel som knytter sammen pilegrimstradisjonen med klimaendringene, og understreker vår avhengighet av naturen og av hverandre.

Vann fra Sunniva-kilden på Selja
Foto: Trond Øygarden

1.2. Budsjett og økonomi

Kampanjens økonomi ble organisert som et spleiselag mellom de ulike aktørene, men der Skaperverk og bærekraft utgjorde ryggraden i samarbeidet. Koordinator for Skaperverk og bærekraft (SoB) fungerte som prosjektkoordinator for Klimapilegrim. Det utgjorde nær 100% av stillingen første halvår 2015 og også en betydelig del resten av året. Også på KNs hovedkontor, Kirkerådet og Global Info i NKR ble det satt av betydelig med arbeidstid for Klimapilegrim. Det gjaldt også bispedømmene i Dnk, selv om dette naturlig varierte fra et bispedømme til et annet. Også for KNs regionkonsulenter utgjorde Klimapilegrim en vesentlig andel, særlig etter at fasteaksjonen var over. Fra Nasjonalt Pilegrimssenter, Changemaker og KFUK/KFUM Global ble det også investert personell, tid og reiseutgifter til dette spleiselaget.

Det ble ansatt en prosjektmedarbeider som ekstern konsulent, og innvilget 100.000 kr. ekstra midler fra Kirkerådet til dette. I tillegg ble det satt av 50.000 fra SoB sitt budsjett, og samme beløp fra KN, Nord-Sør Info og Global Info (NKR), til sammen 300.000 kr. Et tilsvarende beløp ble dekket av KN via flere av deres budsjettposter. Kirkerådet dekket i hovedsak den siste tredjedelen av den nasjonale koordineringen.

Nord-Sør Info i Mellomkirkelig Råd (Dnk) hadde en pott på 60.000 der man kunne søke om tilskudd til lokale arrangement og Global info i NKR hadde en tilsvarende ordning. KN og Kirkerådets kommunikasjonsavdeling bidro med midler til nettside og grafisk profil, ved å hyre inn web-designer og grafisk designer. Fra SoB, KN, NKR og Nord-Sør Info ble det brukt midler til materiell som flyers, t-skjorter, klistremerker, banner, vandrehefter og vannflasker. Nord-sør Info (og til dels Global info) brukte også av sitt budsjett for Skaperverkets dag og barn og familietiltak, som i 2015 ble rettet inn mot Klimapilegrim. Kirkerådets kommunikasjonsavdeling dekket mye av pressearbeidet, sammen med KN og Nord-Sør info. Underskrifts-kampanjen gikk på KNs breddekampanjebudsjett, der også fasteaksjonen 2015 ble inkludert. KN rettet også sine regionale seminarer inn mot Klimapilegrim i 2015.

I tillegg må nevnes at hver organisasjon bidro med egne midler for arrangement der Klimapilegrim ble profilert. Det gjaldt både misjonsorganisasjoner, kirkesamfunn, Changemaker, KFUK/KFUM og Nasjonalt Pilegrimssenter. Ikke minst bidro lokale menigheter og et stort antall frivillige med både egne midler og en stor frivillig innsats, som det er umulig å få full oversikt over. Reiseutgifter, overnattinger, mat og ulike kulturinnslag ble også i stor grad dekket av den enkelte arrangør. Disse bidragene har vært betydelige og helt avgjørende for den store oppslutningen som Klimapilegrim fikk over hele landet.

Prosjektkoordinator for Klima-
pilegrim 2015 Per Ivar Våje
ved oppstart på Selje 7. juli.
Foto: Liv Hegle

På vei mot Nidaros:

Av Lise Martinussen, KN:

Foto: Kjartan Bergslid

Gudstjenesten ble arrangert i juni i forbindelse med den årlige Kjerkestimarsjen i Malvik. Denne marsjen er et samarbeid mellom historielag, idrettslag og Malvik menighet. Marsjen går langs Romboleden som er en pilegrimsvei fra Sverige over Tydal og Selbu og gjennom Malvik. Kjerkestimarsjen er ca. 10 km og det er stopp ved Nyvannet der det er gudstjeneste. Sokneprest Ingrid Bolstad Kunzendorf tok raskt imot ideen om klima-pilegrim og vannflaske og det ble markert at man tok vann som skulle fraktes videre til Paris. Dette ble også omtalt i lokalavisa, Malvikbladet.

Foto: Ingrid Bolstad Kunzendorf

1.3. Gjennomføring av arrangement og etapper

Klimapilegrim 2015 ble offisielt startet med nasjonal kirkelig pilegrimskonferanse på Selje og med midnattsgudstjeneste på Knivskjelodden nord for Nordkapp 7. juni samtidig. Samme dag ble også Klimapilegrim markert på Skaperverkets dag i mange kirker over hele landet. Før dette ble det også markert på Svalbard, og vannflasken som startet på Nordkapp hadde med seg vann fra Svalbard fra starten av.

10 Nyheter

Harstad Tidende Mandag 22. juni 2015

OVERREKKELSE: Adne Elvebak tar imot vannflasken fra Gull Henriette Nilsen. Førstnevnte skal gi den videre på et møte i Harstad Kirke onsdag, hvor de to biskopene Tor Berger Jørgensen og Olav Øygard skal sykle med den til Sortland.

Tråkket tretti mil med stafettvann

FAKTA:
• Klimapilegrim 2015 er en nasjonal tverrkirkelig mobilisering for klimarettferdighet.
• Sikkerheten er å prioritere innholdet i klimavaktsaken internasjonale toppmøter skal fortsette fram i Paris i år.
• Følgende perspektiver om "tykke reiser", også kalt investisjoner eller pilegrimstjenester, tas i bruk for å skape internasjonalt påtrykk for å forbedre innholdet i avtalen.
• Klimarettferdighet handler om å stoppe klimaendringer for å hindre at mennesker blir drept på flukt.

Lørdag kunne Gull Henriette Nilsen endelig levere vannflasken hun hadde syklet med fra Tromsø.

HARSTAD: Vannflasken er trolig Europas mest spesielle stafettflasker. Den har allerede blitt fylt med vann fra blant annet Svalbard og Tromsø. Bakgrunnen er en kirkelig markering om målsettingene i Kyoto-avtalen fra 1997. I år skal toppolitikere møtes i Paris for å vedta en ny klimavtale.

Det er viktig at vi tar vare på skaperverket vårt. Klimaendringene jorden har gjen-

nomgitt de siste årene er ikke holdbare. Rike land som Norge burde bidra mer, siden vi har muligheten til det, sier Gull Henriette Nilsen, som leverte vannflasken lørdag.

Stor aksjon

FNs klimapanel har i sine rapporter lagt frem at det er meget sannsynlig at det meste av temperaturøkningen etter cirka 1950 skyldes menneskelig forurensning. Klimaendringene fører til større og verre katastrofer. Derfor har flere kirkelige organisasjoner, blant annet Den Norske Kirke og Kirkens Nødhjelp tatt initiativ til Klimapilegrim 2015. Oppi Changemaker, som ikke har

en kirkelig tilknytning, står bak aksjonen.

Da jeg først ble spurt om å sykle fra Tromsø til Harstad med vannflasken tenkte jeg at det ville jeg aldri gjøre, men da jeg fikk vite mer om aksjonen og hvor viktig den er, da takket jeg ja til utfordringen. At kirken tar å blande seg inn i politikk for å ta vare på skaperverket synes jeg er utrolig fint. Da føler jeg meg hjemme i kirken, sier Gull Henriette Nilsen, som er medlem i Nord-Hålogaland bispedømmes ungdomsråd.

Internasjonalt

Vannflasken startet på Svalbard, og skal til slutt ende opp i Paris. Etter å ha blitt fylt med vann fra hele Norge, skal den til Sverige, og deretter andre land i Europa. Gull Henriette Nilsen ble overrakt flasken i en gudstjeneste i Tromsø.

Utfordringen var bra, for jeg har aldri syklet en slik distanse før. Sykkelturen har gått litt opp og ned, og nå snakker jeg ikke bare om Senjaveien. Jeg valgte feil rute over Kvaløya, og syklet dermed med havet. Derfor måtte jeg sykle i sterk motvind i flere mil. Jeg måtte tvinge meg gjennom hver oppoverbakke, sier hun.

Hva er årsaken til at du syklet veien?

- Vi ønsker å ta flasken med

til Paris på en mest mulig miljøvennlig måte, svarer Nilsen. Onsdag er det møte i Harstad Kirke 17.30, hvor Adne Elvebak vil levere flasken til de to biskopene Tor Berger Jørgensen og Olav Øygard. Sammen med Lars Halbrekken, leder i naturvernforbundet, og to representanter fra Kirkens Nødhjelp skal de sykle med vannflasken til Sortland.

Sykkelturen starter torsdag, og syklistene håper flere har-

stadsvandringer vil være med.

Thoretor Karlsen

7700800 - nyheter@ntn-

Faksimile fra Harstad tidende 22. juni.

Siden da ble flasken med vann fraktet med klimapilegrimer til fots, på sykkel, i båt, i kajakk og på hesteryggen over hele landet. Flasken fra Selje fulgte toget fra Bergen til Oslo, og derfra med lang-vandringen mot Trondheim. Også flere andre etablerte pilegrimsvandring tok Klimapilegrim-perspektivet med som en del av opplegget. Det ble en sammenhengende bevegelse av flasken fra nord til sør, med noen få unntak. Det var også flere vannflasker som fulgte andre ruter på Sørlandet, Vestlandet og over fjellet.

Vannet fra flere vandringer møttes under Olavsfestdagene i Trondheim og enda flere ble slått sammen under en markering foran Stortinget i Oslo 15. august og ført videre fram til svenskegrensen. Det ble gjort en kjempejobb mange steder for å koordinere tiltak regionalt og en horde med frivillige medarbeidere bidro til å gjennomføre ca. 200 arrangement og etapper over hele landet (Vedlegg 1). Klimapilegrim ble også markert eller referert til i mer enn 30 arrangement i en rekke ulike kirkesamfunn under «Global uke» i november.

Klimapilegrim var synlig tilstede på flere stevner i løpet av sommeren, som Nasjonal kirkelig pilegrimskonferanse, festspillene i Nord-Norge, Normisjons sommerstevne, OASE, Korsvei, Olavsfestdagene, SommerSNU og TenåringsTreff. Ulike religioner og representanter fra miljøbevegelse, fagbevegelse og forskning har vært engasjert. Klima- og miljøministeren og flere andre politikere har også blitt utfordret og deltatt på for eksempel Arendalsuka og folkets klimafestival. Omkring 7000 deltakere er registrert, og til sammen er det tilbakelagt mer enn 60.000 km i løpet av kampanjeperioden. En oversikt over alle etappene finnes på nettsiden: <http://klimapilegrim.no/>.

1.4. Et klart budskap til politikere og samfunnet

Politikere tar imot utfordringene fra miljøbevegelse, fagbevegelse og kirke under Arendalsuka, 13. august.

Kampanjens budskap og underskriftskampanje ble frontet flere ganger i møte med politikere, ofte i brede allianser og med stor oppmerksomhet. Torsdag 15. august ble det arrangert en båttur fra Grimstad til Arendal, der ledere fra fagbevegelse, kirke og miljøbevegelse var med, sammen med filmteam fra NKR-Sørlandet. Under båtturen ble det utformet et opprop som alle skrev under på. Oppropet ble presentert og lest opp av Anne Marie Helland, generalsekretær i KN under Arendalsuka med flere politikere til stede. Det samme oppropet ble også overlevert til statsminister Erna Solberg under konferansen «Broen til framtiden» i Folkets hus i Oslo 19 mars 2016. Denne konferansen er et resultat av det samme trepartssamarbeidet og ble i 2016 avholdt for tredje år på rad. I Arendal på kvelden den 13. august var biskop Ingeborg Middttømme med på lanseringen av boken med samme navn som konferansen.

Dagen etter ble Klima- og miljøminister Tine Sundtoft utfordret med klimapilegrimenes opprop av Kirkerådets direktør, Jens Petter Johnsen og styreleder for Skaperverk og bærekraft, Paul Erik Wirgenes, sammen med styreleder i Samarbeidsråd for tros- og livssynsamfunn, Ingrid Rosendorf Joys og representant for KFUK/KFUM Global.

Lørdag 22. august ble vannflasken høytidelig overlevert til Sverige i Strömstad. Kronprinsessene fra begge land var med på overleveringen sammen med to biskoper fra hhv. Dnk og Svenska Kyrkan, flere andre kirkeledere og et stort presseoppbud. Derfra ble den fraktet videre langs vestkysten i Sverige, over til Danmark, og videre til Tyskland og Frankrike. Flaskens bevegelser kan følges på nettsidene

<http://www.ekovandringen.se/>,
<http://www.klimapilgern.de/> og
<http://www.gronkirke.dk/klimapilgrimsvandring/>.

Ved overleveringen av Klimapilegrim fra Norge til Sverige 22. august

Folkets Klimamarsj var et bredt samarbeid som foregikk siste helgen i november på 20 ulike steder i Norge og i flere land med til sammen ca. 800.000 mennesker i gatene. Oslo var ca. 3400 med på arrangementet 28. november som endte opp

Utenriksminister Børge Brende mottar vannflasken fra biskop Helga Haugland Byfuglien

foran Stortinget. Preses for bispemøtet i Dnk, Helga Haugland Byfuglien, overleverte en vannflaske med vannet fra alle vandringene fra Klimapilegrim sammen med oversikten over alle arrangementene til utenriksminister Børge Brende (Vedlegg 1). Dette markerte samtidig avslutningen på Klimapilegrim 2015. Ca. 9100 underskrifter var da samlet inn i Norge.

Budskapet fra Klimapilegrim ble også markert på Klimatoget som dro fra Oslo mot Paris 3. og 4. desember. Sammen med ca. 100 andre dro prosjektkoordinator og tre ungdommer fra hhv. Ungdommens Kirkemøte og Samisk Kirkeråd (Dnk). Klimapilegrim og samarbeidet i klimavalgalliansen ble også presentert på et seminar under folkets klima-toppmøte i Paris.

1.5. Et bredt samarbeid

Innenfor Den norske kirke har medarbeidere på bispedømmenivå vært aktivt med i planlegging og gjennomføring av ulike arrangement og etapper regionalt og lokalt. Dette gjelder særlig diakonirådgivere, kulturrådgivere og SMM-kontakter. KNs regionkonsulenter har også bidratt med mye arbeidstid til dette. Flere av biskopene har vært tydelige med sin støtte og aktive deltakelse i ulike arrangement innenfor Klimapilegrim. Innenfor pilegrimsnettverkene har flere vandring blitt koblet på Klimapilegrim-konseptet, og pilegrimsprester og vandrere har latt seg engasjere.

Fra den inter religiøse markeringen i Oslo. Mange trekker dette fram som noe av det mest positive som skjedde i Klimapilegrim 2015. Se tekstboks til høyre.

Interreligiøst fellesarrangement:

Av Einar Tjelle, Mellomkirkelig råd:

15. august tok *Interreligiøst klimanettverk* initiativet til en klimamarkering og en -pilegrimsmarsj fra Grønland til Stortinget. Nettverket ble startet i 2014, løselig tilknyttet Samarbeidsrådet for tros- og livssyn, med representanter fra hittil fem ulike religioner/livssyn.

I forkant av arrangementet hadde noen kirkelige klimapilegrimer besøkt sikhenes Gurdwara på Alnabru, og kom sammen ned til Grønland.

På Grønland ble det holdt appeller ved Harveen Kaur fra sikhene, fungerende biskop Anne-May Grasaas fra Den norske kirke, og nestleder i Islamsk Råd Norge Basim Ghozlan. Etter et kort program på Grønland gikk ca. 70 personer fra ulike religioner side om side gjennom gatene, fram til Stortinget med ett felles budskap: *Sammen for klimarettferdighet*.

Ved Stortinget sluttet den interreligiøse gruppen seg til det økumeniske Klimapilegrim-arrangementet foran Stortinget. Imam Ibrahim Saidy holdt appell ved dette fellesarrangementet.

I etterkant av fellesmarkeringen inviterte han nettverket til et godt besøkt fagseminar i Daru Salaam Islamic Centre, om *Grønn Jihad* og Islamsk miljø-etikk. Professor Omar Jah, fungerende rektor ved Gambias universitet, hadde hovedforedraget. Imam Ibrahim Saidy snakket om "den grønne Jihad". Oslo kommune og Mellomkirkelig råd var representert i panelet.

For andre kirkesamfunn har deltagelsen vært varierende. Frikirken hadde en egen Klimapilegrimsvandring på sitt sommerstevne, og lokale Frikirke- og Dnk-menigheter arrangerte økumenisk vandring i Risør og Ørsta-Volda. NKR arrangerte sin «Global uke» for første gang i november 2015 med fokus på Klimarettferdighet. <http://globaluke.no/>. Det var flere økumeniske arrangement, og bl.a. var Adventistkirken aktivt på banen. Pavens rundskriv «Laudato si» ble presentert for flere grupper. Flere misjonsorganisasjoner har markert Klimapilegrim på ulike måter i egen organisasjon, og ved å bidra aktivt i lokale arrangement. Også andre trossamfunn var med og markerte Klimapilegrim på ulike etapper og arrangement.

En interreligiøs gruppe fra Norge var til stede i Paris under første del av forhandlingene. Den har eksistert siden 2009 og deltatt på flere klimamøter og -arrangement. Målet er at gruppens deltakere, på tvers av tro, ber myndigheter og forhandlere om å ta klimakrisen på ytterste alvor, og å vise vilje til forpliktelse, særlig av hensyn til fattige land og kommende generasjoner. Norges interreligiøse delegasjon er ganske unik og fikk stor oppmerksomhet i Paris. Sammen med religiøse ledere fra andre land, og med delegater fra Det Lutherske Verdensforbund, Kirkenes Verdensråd og Act Alliance, deltok disse lederne på ulike markeringer og møter i Paris. Det ble en naturlig forlengelse av og stod i klar sammenheng med hovedmålet for Klimapilegrim 2015. Dette bidro til ytterligere oppmerksomhet om saken og ga økt momentum til forventningene om en god og ambisiøs avtale.

Den interreligiøse gruppa fra Norge: Bak (f.v.) Ingrid Næss-Holm (KN), Einar Tjelle (Mellomkirkelig råd (MKR) for Dnk), Janne Dale Hauger (Dnk, Nord-Sør-info), Kristine Gran Martinsen (Norges unge katolikker), Idun Moe (Den Evangelisk Lutherske Frikirke), Susanne Lende (MKR). Foran (f.v.): Ingeborg Midttømme (biskop for Dnk i Møre), Anne Sender (Det mosaiske trossamfunn), Ghulam Abbas (leder i Islamsk Råd Norge), imam Ibrahim Kebba Saidy (Dar-ul-Salaam Islamic Centre, Oslo), Ingrid Rosendorf Joys

(Den katolske kirke), Olav Fykse Tveit (generalsekretær i Kirkenes Verdensråd) og Elin Finnseth Sæverås (NKR). Knut Refsdal (NKR), Erling Pettersen (biskop for Dnk i Stavanger) og Berit Hagen Agøy (MKR) var ikke tilstede da bildet ble tatt. Foto: Torbjørn Gjefsen, KN.

1.6. Målet er Paris

Klimapilegrim 2015 nådde sitt mål med overleving av underskrifter til FNs Klimasjef Christiana Figueres i Paris lørdag 28. november. Hun mottok også «stafettpinner» fra vandring på tre kontinenter, inkludert vannflasken fra Klimapilegrim, fakkell fra Bangladesh og bilder fra sykkelkaravanen Cape Town - Nairobi.

Biskop i Dnk Ingeborg Midttømme overleverer flasken og underskriftene fra Klimapilegrim 2015. Foto: Sean Hawkey, Kirkenes Verdensråd.

Christina Figueres mottar underskriftene fra klimapilegrimsvandringene over hele verden

Ved overrekkelsen, uttalte erkebiskopen av Cape Town Thabo Makgoba (t.v.): «We must, we can and we will do it together!». Figueres takket rørt og uttrykte, at tros-samfunnenes etiske stemme i klimasaken, er svært viktig. Samlet ble det presentert **1.780.528 underskrifter** på det felles interreligiøse kravet om en mer rettferdig klimaavtale. Klimapilegrimer over hele verden hadde da vandret til sammen 7 ganger rundt jordkloden på tre ulike kontinenter.

*«We must, we can, and we will do it together!»
Thabo Makgoba, erkebiskop i Cape Town*

Den 10. desember ble underskriftene også presentert for Frankrikes president Francois Hollande av en interreligiøs delegasjon der en representant fra Klimapilegrim 2015 var tilstede.

President Hollande mottar underskriftene.
Foto: Sean Hawkey, Kirkenes Verdensråd

“Through the petitions, through the walks and pilgrimages, you have committed to defend life. It is necessary that all citizens engage and mobilise, like you have done. Your example has paved the way. I hope these pilgrimages and petitions will have as much influence as possible, while we’re still negotiating the agreement.”

Francois Hollande. President i Frankrike, 10. desember 2015.

To dager senere var avtalen i Paris et faktum, og den ble mer bindende og ambisiøs enn de fleste på forhånd hadde våget å håpe på. Vi fikk flere tilbakemeldinger på at den store interreligiøse mobiliseringen hadde vært medvirkende til at ambisjonene ble økt fra togradersmålet til et mål om å holde seg under 1,5 graders oppvarming, så langt det er mulig. Selv om de samlede forpliktelsene til alle land ikke er nok til å nå det målet, er det løfterikt at man kom fram til en felles ambisiøs avtale for alle land, og at gjennomføringen av målsettingene fra hvert enkelt land skal revideres og strammes inn hvert femte år.

Klimapilegrim 2015 har på denne måten bidratt til at verden har fått en global klimaavtale med mål om å hindre ødeleggende klimaendringer. Det er stort!

2. Intern evaluering av Klimapilegrim 2015

På det siste møtet til den nasjonale prosjektgruppa den 1. september 2015, ble det gitt en uoffisiell tilbakemelding fra den enkelte i arbeidsgruppa ut ifra sine erfaringer med kampanjen og med samarbeidet. Det ble også gjort på inspirasjonssamling for alle ressursgruppene i SoB den 11. november (under Global uke). Der var alle med regionalt ansvar i Klimapilegrim, samt den nasjonale prosjektgruppa tilstede. Med dette har vi tilbakemeldinger fra både organisasjonene / kirkesamfunnene og fra regionene i forhold til Klimapilegrim 2015. Hovedinntrykkene fra dette er gjengitt i det følgende. Det må understrekes at dette ikke gir et fullstendig bilde av hva som skjedde i løpet av Klimapilegrim 2015.

2.1. Tilbakemelding fra organisasjonene / kirkesamfunnene

For Nasjonalt Pilegrimssenter ble dette på mange måter en veldig god opplevelse. Olavsfestdagene hadde et tydelig preg av Klimapilegrim, og mange pilegrimer på vandring mot Nidaros opplevde det veldig meningsfullt å bli koblet opp mot dette. Koblingen klimaengasjement og pilegrimsvandring ble en meget god kombinasjon. Gjensidig berikelse og fornyelse som ga en ny etisk dimensjon til pilegrimsarbeidet og gode erfaringer om bredt samarbeid.

For KFUK/KFUM er sommerarrangementene det som har fungert best. De hadde ikke mange nye arrangement men satset på å få klimasaken integrert i de arrangementene som allerede var planlagt. Tenåringstreff (TT) med flere hundre deltakere i fantasifulle Klimapilegrim-løp i Fjellhallen i Gjøvik ble en innertier! Også mye bra skjedde på Risøya og Rover-landsleir. Global Week engasjerte 120 personer fra 20 land, med «COP-simulering» hvor det ble forhandlet en hel dag. Fellesnevneren er at der sentrale personer var tilstede fungerte det bra, men informasjonen har nok ikke fått festet seg godt nok ut over i alle ledd av organisasjonen.

Fra KRIK sin pilegrimstur til Olavsfestdagene

SMM-organisasjonene hadde ulik grad av involvering, men stort engasjement blant mange. Felles for flere er en opplevelse av at Klimapilegrim ikke helt traff bredden av «misjonsfolket». Klimapilegrim ble sett på som litt «på siden» av misjonsorganisasjonenes primære fokus, og kom derfor lenger ned på prioriteringslisten for mange.

Anna Birgitta Langmoen Kvelland holder appell foran Stortinget 15. august. Foto: Per Ivar Våje

Dessuten er det her som hos flere andre et spørsmål om tid og ressurser. Normisjon ønsket å få til en markering på sitt sommerstevne og vandring fra Grimstad til Oase i Kristiansand, men dette måtte avlyses pga. sykdom. Generalsekretæren bidro likevel med appell under fellesmarkeringen på Eidsvolls plass den 15. august.

Det Norske Misjonsselskap (NMS) hadde planer om en etappe fra Tenmisjonsfestivalen på Åpta ved Farsund til KRIK-Arena i Kristiansand, og videre derfra til Arendalsuka, men dette glapp i siste liten.

Changemaker hadde ingen stor bredde av arrangement, men fullt fokus på Klimapilegrim på Sommer-SNU i Bergen. Deltakere fra flere nasjoner gikk klimapilegrimsvandring over «Vidden».

Syklister fra SMM, NMS og Skaperverk og bærekraft syklet fra OASE i Kristiansand til KORSVEI i Seljord.
Foto: Lars Verket

Det ble en seminar-rekke på OASEs sommerstevne ved SoB Styreleder Paul Erik Wirgenes, med påfølgende sykkeletappe fra OASE til Korsveistevnet i Seljord. Klimapilegrim ble også tydelig markert under Korsveistevnet med en stor vandring inne i leiren med rundt 1500 deltakere.

Den Evangelisk Lutherske Frikirke har et eget klimautvalg og utarbeidet for noen år siden en egen utredning om kirken og klima. Derfor hadde de et godt grunnlag for å gå inn i Klimapilegrim 2015. Det er mange ildsjeler som kjemper for saken, men det er fortsatt vanskelig å få bredden i menighetene engasjert, noe som gjelder flere kirkesamfunn. Initiativ med klimapilegrimsvandring i Risør, Ørsta-Volda og på sommerstevnet Visjon ble vellykket. Avisen Dagen hadde et bra oppslag om det siste. Frikirken var også med på en pilegrimsvandring fra Vuku på Stiklestad til Olavsfestdagene. Her ble Klimapilegrim integrert og det ble godt tatt imot av deltakerne.

Den norske kirkes struktur (bispedømmeleddet) er en kjemperessurs i forhold til organisering lokalt, men byr samtidig på noen utfordringer for reelt økumenisk samarbeid. Bidrag i oppstarten av prosjektet fra

kampanjekoordinator Idun Moe fra Frikirkens klimautvalg betydde mye for at nettsidene og ressursene kom på plass, og for informasjon til og kontakt med ulike kirkelige miljøer. Det meldes forøvrig at vi med fordel kunne ha brukt mer tid på å kartlegge de ulike nettverkenes kommunikasjonskanaler på forhånd for en bedre samkjørt kampanje. Det var mye velvilje for å få ting til, men også usikkerhet grunnet men stor utydelighet om kommunikasjons-linjene. Vannflasken var et flott symbol som samlet mange. Fokus på både KLIMA, VANN og PILEGRIM, ble for mange litt for mange budskap som gjorde det krevende med et tydelig HVORFOR (politisk budskap med vekt på rettferdighet).

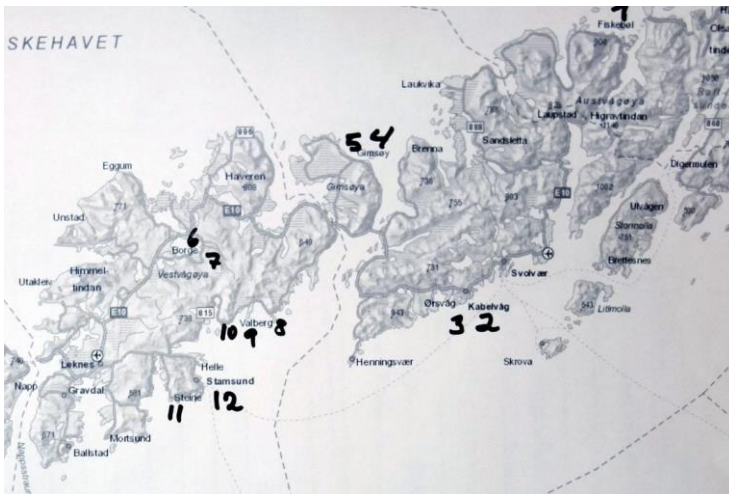
2.2 Tilbakemelding fra regionene / bispedømmene

I nord fungerte Klimapilegrim veldig bra. Mye takket være noen få ildsjeler og deres nettverk. Det ble savnet presseklipp fra Svalbard. Det burde vært bedre dokumentert. Veldig bra med midnattsgudstjeneste på Knivskjelodden nord for Nordkapp platået. Det ble litt tynt i Troms der flasken en strekning ble fraktet med fly. KN sine distrikts-kontakter oppsummerer at dette har skapt stort engasjement i de bispedømmene som ligger langs hovedleden fra nord til sør, men mindre utenfor denne leden (sør og vest). Man kom sent i gang mange steder, men når det først løsnet skjedde mye. Mye arbeid for noen, men veldig artig å være med på. Positivt med stort engasjement fra biskopene i Dnk i nord.

Fra midnattsgudstjenesten på Knivskjelodden ved Nordkapp platået.

Fra Nordland meldes at prostene i Dnk har en nøkkelrolle til å videreformidle og organisere kolleger i alle prosti. Det fungerte bra, og da ble også engasjementet formidlet til menighetsnivå.

Fra Fiskebøl til Stamsund; 12 ulike steder var med i Klimapilegrim 2015 gjennom Lofoten.

Kilde: Harold Holtermann / Lofotposten.

I Trøndelagsfylkene ble det veldig bra, mye takket være en god ledelse fra KNs regionleder. Det ble litt fragmentert og utydelig ansvarsfordeling mellom mange aktører. Hvordan sildrer nyheten om hva menighetene kan gjøre ned til dem fra ledelse i kirka og ut til prostier og menighetene? Koblingen mellom Nord og Sør Trøndelag ble veldig bra. Også mange presseoppslag, og flott dekning av en sykkeletappe på NRK-Trøndelag.

Oppstart i vest skjedde på Nasjonal kirkelig pilegrimskonferanse på Selje / Selja - klima og miljø ble tatt inn på noe som allerede var planlagt. Og Klimapilegrim var en gavepakke! En ressurs inn som gav mye energi inn i det som allerede var planlagt. Det handler om å være himmelnær og jordnær på samme tid.

I Møre har arrangementet i Ørsta-Volda gitt mersmak. Den lokale økumenisk vandregudstjenesten i tett samarbeid med KN og flere menigheter ble en flott opplevelse som menighetene har bestemt seg for å gjenta årlig ved markering av Skaperverkets dag.

I Hamar bispedømme i Dnk fulgte to personer vandringen hele veien til fots eller på sykkel. KNs regionleder var også helt sentral her. Menigheter var engasjert langs hele ruta. Det var daglige markeringer av menighetene underveis og enkelte steder deltok menighetene i vandringene.

I Østfold fulgte Klimapilegrim stort sett Pilegrimsleden. KNs regionleder og SMM-ansvarlig på bispedømmekontoret i Dnk gjorde en stor innsats her, godt hjulpet av biskop Atle Sommerfeldt. Det kongelige engasjementet medførte mye jobb, men var også en stor ressurs i forhold til oppmerksomhet om saken.

Rapporten i det følgende er basert på tilbakemeldinger fra de som var med å arrangere etapper og andre arrangement i Norge i perioden juni-august 2015. Det er også inkludert resultater fra nettsøk om presseoppslag om kampanjen (kap.5).

3. Respondentene til quest-back undersøkelsen

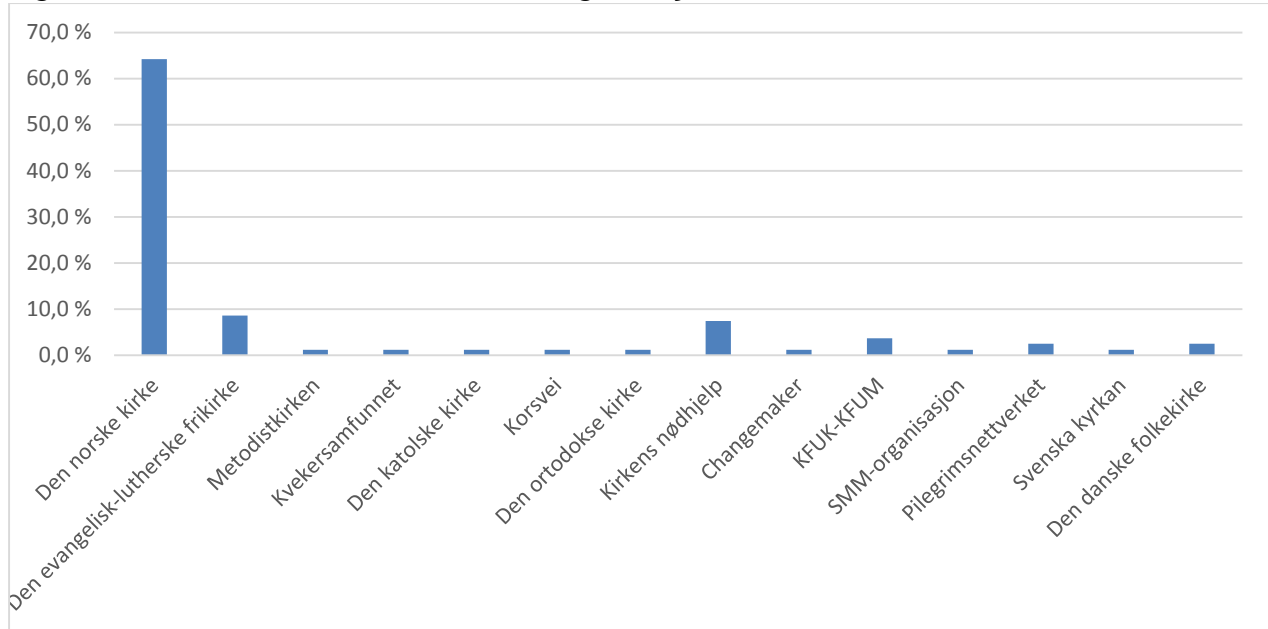
Hensikten med undersøkelsen var å få et tallmateriale for å drøfte effekten av kampanjen, og å trekke lærdom av de erfaringene vi nå sitter med. Vi har henvendt oss til de som har hatt et ansvar i å planlegge og gjennomføre arrangement innenfor kampanjen på nasjonalt, regionalt eller lokalt nivå. Respondentene innehar verdifull erfaring og nyttige innspill til eventuell videre satsing. Det er særlig to hovedområder vi ønsker å kartlegge i forhold til erfaring og læring:

- 1) Er **konseptet Klimapilegrim** noe som er nyttig å jobbe videre med?
- 2) Er **det brede samarbeidet** som kampanjen representerte noe å jobbe videre med?

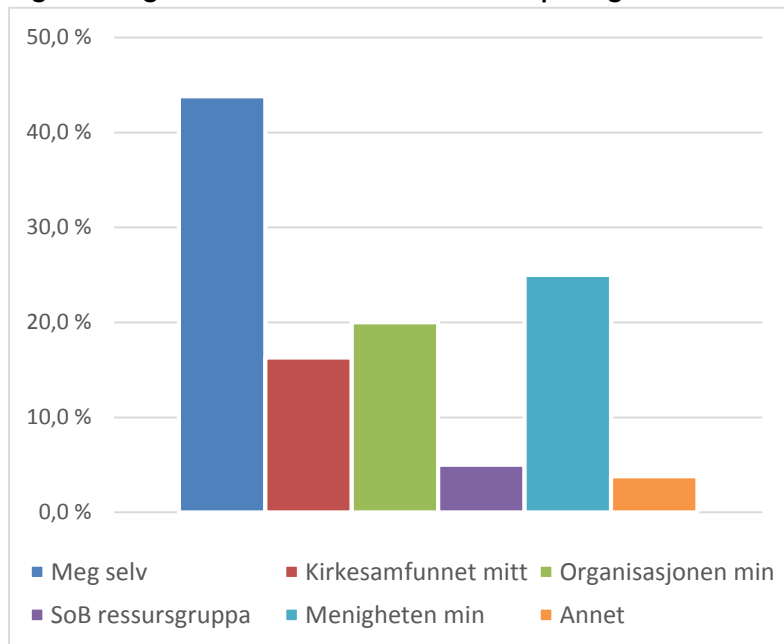
Av totalt 228 har 81 svart på utfordringen, altså en svarprosent på 35. Det er kommet tilbakemelding på at flere ville svart om undersøkelsen hadde vært anonymisert. Respondentene ble bedt om å fylle ut med fullt navn. Vi vil likevel ikke nevne navn i denne rapporten. De som ble utfordret er de sentrale aktørene i kampanjen: nasjonal prosjektgruppe, arbeidsgruppe og styringsgruppe i Skaperverk og bærekraft, regionale kontaktpersoner og kontaktpersoner for alle samarbeidende organisasjoner, syv kirkesamfunn og alle som er registrert som lokale arrangører av ulike arrangement / etapper. Det kan derfor innvendes at de som her har engasjert seg, og særlig de som har valgt å svare på undersøkelsen, er de som antakelig har et positivt engasjement og dermed en overveiende positiv vurdering av prosjektet.

Samtidig vil en slik undersøkelse være en åpen dør for dem som har negative tilbakemeldinger å komme med. Det er vanskelig å tolke grunnen til at folk ikke har svart og å gjette hva de evt. ville svart. Analysene tar utgangspunkt i de svarene vi faktisk mottok. Det vil likevel ikke kunne fattes bastante konklusjoner, siden respondentene er et relativt lite utvalg av totalen.

Figur 1: Hva er ditt kirkesamfunn / din organisasjon?

Figur 2. Jeg svarer i denne undersøkelsen på vegne av...

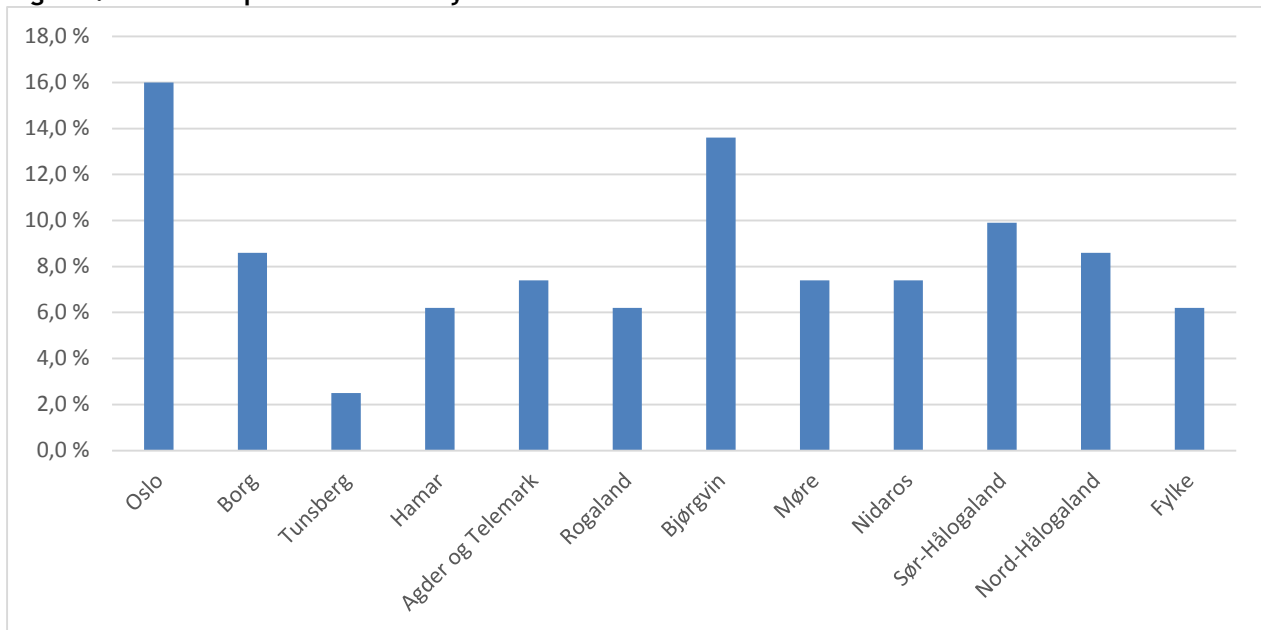

Av respondentene vil 64,2% identifisere seg med Den norske kirke, mens 8,6% tilhører Den Evangelisk Lutherske Frikirke. For andre organisasjoner / kirkesamfunn opplyser 7,4% tilhørighet til Kirkens Nødhjelp og 3,7% KFUK-KFUM (Figur 1). For øvrige kirkesamfunn er det kun 1 eller 2 respondenter. Det må sies at dette kan være misvisende da det kun var anledning til å krysse av for ett alternativ her. Flere vil kunne ha valgt å krysse av for både et kirkesamfunn og en organisasjon, noe det altså ikke var anledning til.

Respondentene representerer i all hovedsak likevel seg selv (50%). En fjerdedel representerer menigheten sin, 20% organisasjonen og 16% representerer kirkesamfunnet sitt (Figur 2).

Når det gjelder geografisk fordeling er den rimelig bra. Alle bispedømmer i Dnk er representert (Figur 3), og vi har i tillegg to respondenter fra Danmark og en fra Sverige. Tre respondenter med frikirkelig tilknytning vil dessuten definere sitt hjemsted i forhold til fylke (to i Østfold, en i Akershus) heller enn i bispedømme (Borg). Tunsberg bispedømme er dårligst representert, mens Oslo har flest respondenter, tett fulgt av Bjørgvin bispedømme.

Figur 3. Hvilket bispedømme eller fylke bor du i?

4. Informasjon og kommunikasjon om Klimapilegrim 2015

På spørsmål om hvordan man først fikk høre om Klimapilegrim, svarer 42% «Fra en kollega i kirken eller organisasjonen» nesten like mange fikk vite det fra Skaperverk og bærekraft sentralt. Det siste gjelder nok i særlig grad SoB ressursgruppe, arbeidsgruppe og ressursgruppene. Det er bare 2,5% som fikk vite det av ressursgruppene i bispedømmene (Figur 4).

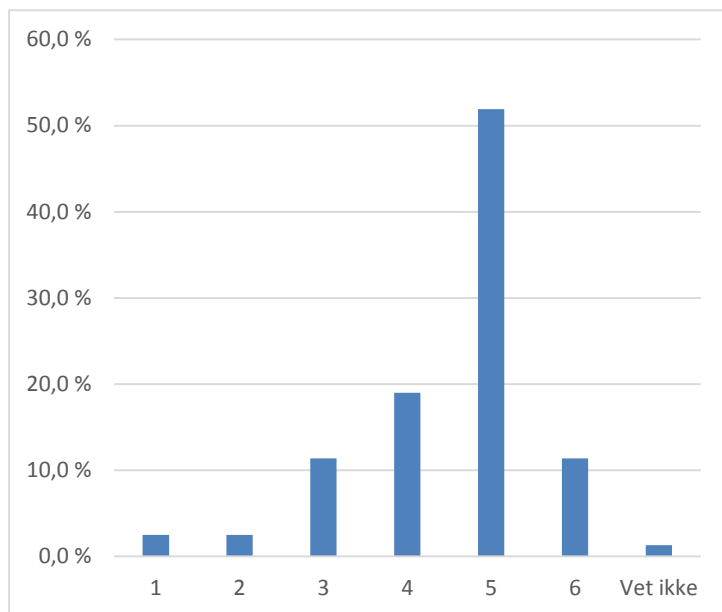
Figur 4. Hvordan fikk du først høre om Klimapilegrim?

Bare 6,2% fikk vite om Klimapilegrim via nettside / Facebook, mens dobbelt så mange oppgir «annet» som kilde. Av andre kilder nevnes biskopen, fagdag for diakoner, kirkeakademiet, klimavalgalliansen, frikirkens klimautvalg, mellomkirkelig råd, kirkelige organ / Vårt Land, Grønn kirke (DK) og ECEN-møte i Ungarn.

Hva så med den informasjonen som faktisk ble gitt fra sentralt hold om Klimapilegrim-kampanjen? Questbacken ble utformet slik at en rekke påstander ble gitt og respondentene skulle ta stilling til denne med en skala fra 1 til 6 der 1 er helt uenig og 6 er helt enig. Til påstanden om at informasjon i forkant og under Klimapilegrim var tilfredsstillende er mer enn 82% delvis enig, enig eller svært enig (kategori 4, 5 eller 6).

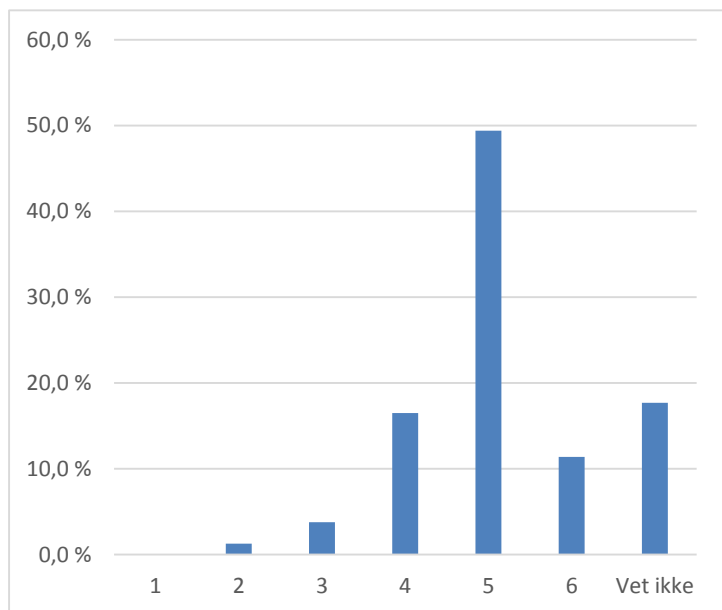
Figur 5. Informasjon om Klimapilegrim var tilfredsstillende

Det er også kommet mange svar på hva som ikke var optimalt. Flere gir tilbakemelding på at informasjon kom ut i seneste laget og at nettsiden var altfor sent ute. Men når den var klar, var den bra og informativ. At informasjon kom sent gjorde det vanskelig å sette av tid til planlegging og gjennomføring av prosjektet. Det ble også etterlyst tydeligere koordinering og fordeling av ansvar samt praktisk informasjon omkring overlevering av vannflasken fra en etappe til neste.

Flertallet melder også at facebook og nettside fungerte tilfredsstillende. Mer en 77% er delvis eller helt enig i dette. Men det er stor usikkerhet om dette spørsmålet; nesten 18 % svarer vet ikke (Figur 6). Det må bety at denne gruppen ikke visste om, eller benyttet seg av denne informasjonen.

Figur 6. Nettside og facebook fungerte tilfredsstillende

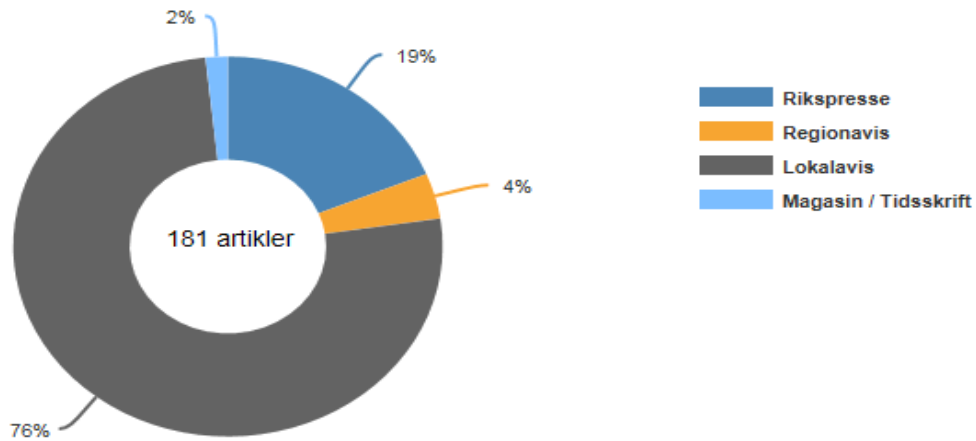
I undersøkelsen spurte vi også om hva som ble gjort innenfor den enkelte organisasjon / kirkesamfunn for å spre informasjon om Klimapilegrim. Her er det mange svar: nettsider, facebook, e-post, nyhetsbrev og menighetsblad går igjen. Det samme gjør gudstjenester, møter, informasjons-samlinger og personlig kontakt. Informasjonspakkene fra sentralt hold ble videreformidlet, og biskoper, proster og andre ledere spredte informasjon til sine medarbeidere på personalmøter eller via brev. Det ble også snakket om og drøftet i ulike sammenhenger for å konkretisere ideer for planlegging og gjennomføring av etapper og arrangement. Det ble sendt ut brev til menigheter, engasjerte enkeltmennesker, ungdommer og foreldre, samt spredt plakater, flyere, annonser og forhåndstale i lokalaviser.

I hvilken grad informasjon ble spredt internt i egne kanaler, eller kom ut til folk flest varierer fra sted til sted og mellom organisasjoner og kirkesamfunn. Generelt kunne informasjon kommet lenger ut og eierskap og deltakelse økt om informasjon hadde kommet ut tidligere. Det er også nevnt som en utfordring at kampanjen foregikk på sommeren, da det generelt er vanskelig å komme ut med informasjon. Noen etterlyste også mer profesjonalitet i informasjonsarbeidet, samt bedre koordinering, mens andre mener informasjonen var bra og vet ikke hva som kunne vært bedre. Å få ledere på ulike nivåer for en slik kampanje for å kunne spre informasjon internt nevnes som en viktig faktor for å lykkes. Mer ressurser burde også vært gjort tilgjengelig til materiell og annonsering, personlig kontakt og oppfølging fra nasjonalt hold til regionene og fra regionalt hold til menigheter.

5. Pressedekning og omtale av Klimapilegrim

I løpet av hele 2015 er Klimapilegrim omtalt i både lokale, regionale, nasjonale og utenlandske medier. Det er registrert 313 presseklipp, derav 181 på papir, 127 på nett og (minst) 5 på radio og TV. Av papiroppslagene finnes de fleste (137) i lokalavisene, men det er også 34 oppslag i riksaviser. Det er mindre dekning i regionaviser (7 oppslag) og vi finner også 3 oppslag i magasiner / tidsskrift (Figur 7).

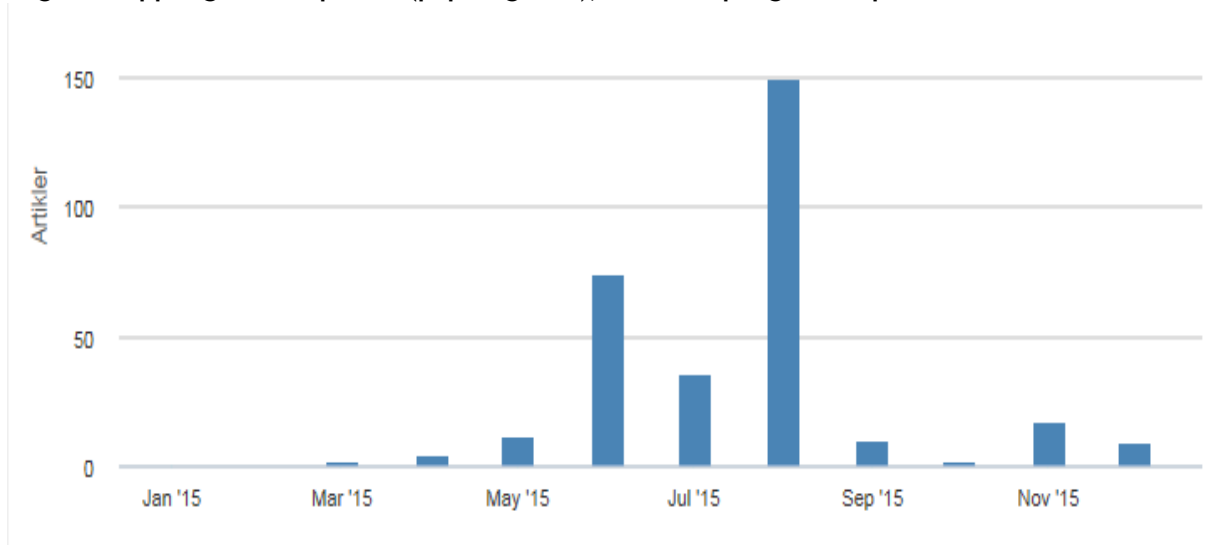
Figur 7. Oppslag i Norsk presse (papirutgaver), om Klimapilegrim i løpet av 2015 fordelt på kilder

Når vi ser på den geografiske spredningen av presseoppslag er den utrolig jevn mellom landets fylker. Samtlige fylker kan vise til mer enn 100 oppslag (lokale + regionale og nasjonale). Vestfold og Telemark har færrest oppslag med hhv 108 og 109. De fleste finner vi i Østfold (135), Sør-Trøndelag (132) og Aust Agder (129). Dette henger nok sammen med nasjonal interesse i forbindelse med kronprinsessenes deltakelse ved grensen til Sverige, med Olavsfestdagene i Trondheim, og med Arendalsuka.

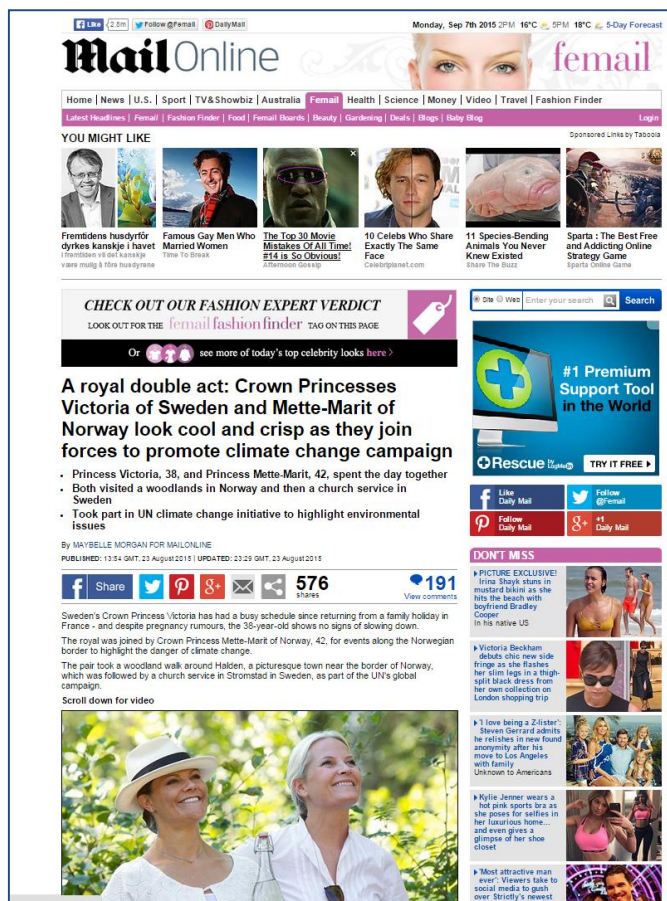
Dekningen over tid er mer ujevn (figur 8). De første oppslagene kom i mars 2015. Størst aktivitet er det naturlig nok fra juni til august da vandringen faktisk skjedde. Vi merker oss at omtalen var laber i juli, mens det tok seg kraftig opp i august med nesten 150 oppslag. Så var det lite oppmerksomhet i september-oktober, men litt mer mot slutten av året. Da fikk kampanjen igjen sin aktualitet i forbindelse med Global Uke, Folkets Klimamarsj og COP 21 i Paris.

Figur 8. Oppslag i Norsk presse (papir og nett), om Klimapilegrim i løpet av 2015 fordelt over tid

Klimapilegrim ble også lagt merke til internasjonalt. Klimapilegrim 2015 er selvsagt omtalt av dem vi samarbeidet med: Sverige, Finland, Danmark og Tyskland. Det var i første rekke oppslaget om kronprinsessenes tilstedeværelse ved overgangen fra Norge til Sverige som vakte interesse utover disse (Figur 9). Act-Alliance fikk med seg en bit av vandringen med kronprinsessene i sin presentasjonsvideo. Filmen er tilgjengelig her: <https://www.youtube.com/watch?v=RqGSp6hITVY>

Figur 9. Oppslag i britisk og tysk presse om Klimapilegrim.

I tillegg er det nok også en rekke oppslag i menighetsblader og andre organisasjonsblad som ikke er dekket av denne undersøkelsen. Nedenfor et eksempel fra menighetsbladet i Ås:

Klimaåret 2015 er historie. I Norge mobiliserte kirkene - også her i Ås - gjennom Fasteaksjon, Klimapilegrim og Global uke for klimarettferdighet. Og etter 21 år (!) med forhandlinger, kom endelig nyheten: En ny klimaavtale er klubbet gjennom i Paris. Avtalen kunne vært tydeligere, mer ambisiøs og juridisk bindende. Men den danner likevel en unik plattform å bygge det videre klimaarbeidet på. Og mot et bakteppe av terroraksjoner og flyktningkrise, gir det håp at verdens land klarte å enes om en klimaavtale, og samme år også vedta FN's nye utviklingsmål.

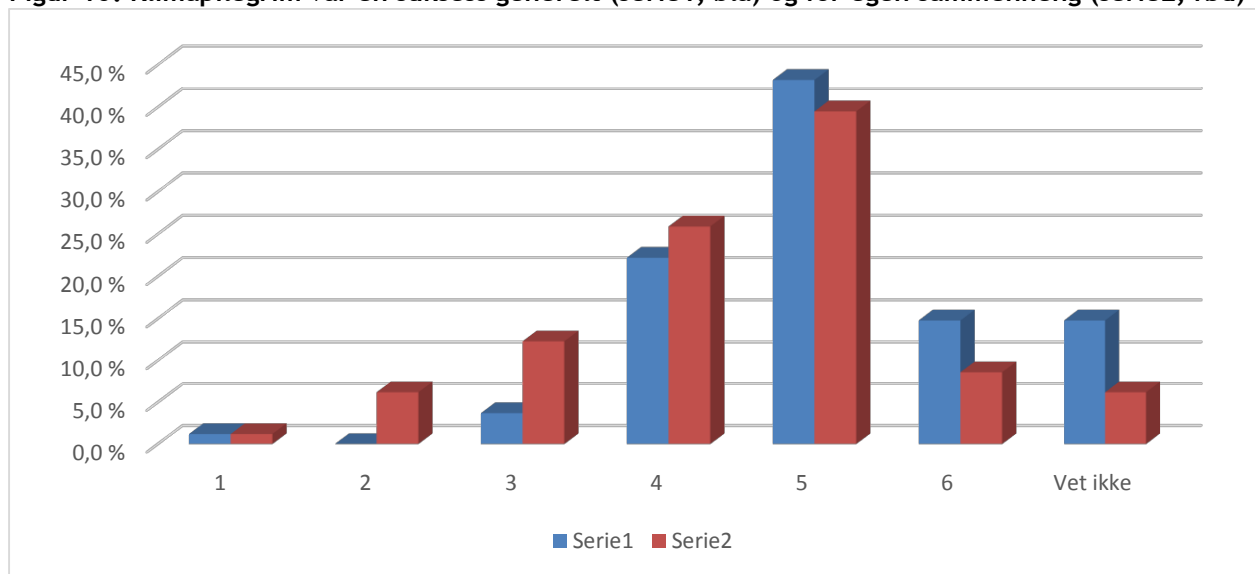
For undertegnede ga dagene i Paris en sterk opplevelse av å tilhøre et globalt fellesskap av mennesker som trass i alle ulikheter, bryr seg om et truet skaperverk, og som vil kjempe for sårbare og fattige mennesker. Vi er mange som mener at det viktigste vi kan møte verdens klimautfordringer med, er rettferdighet og samhold. Visst er det håp! Nå skal klimaavtalen settes ut i praksis, også i Norge. Myndigheter, næringsliv, trossamfunn og «folk flest» må med. Vi må, vi kan og vi vil gjøre det sammen!

Elin Finnseth Sæverås, Ås menighetsblad

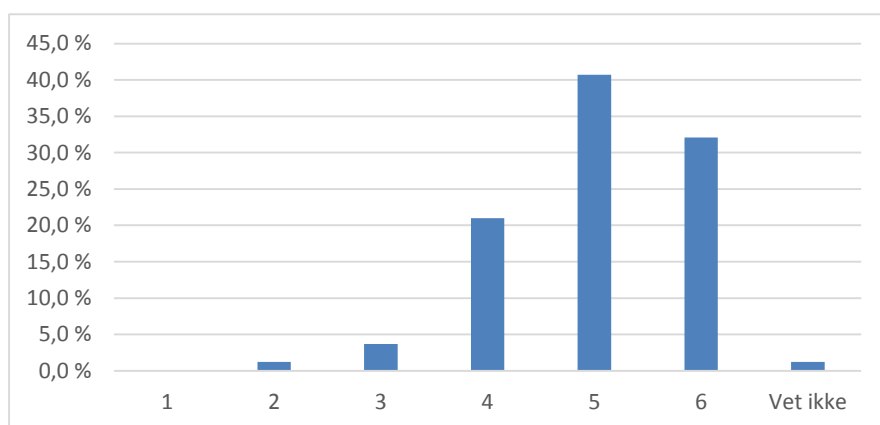
6. Generelle erfaringer med Klimapilegrim 2015

Respondentene ble bedt om å si seg enig eller ikke i to spørsmål i forhold til om prosjektet ble en suksess eller ikke. Det første gjaldt generelt, mens det andre gjaldt sitt eget kirkesamfunn / organisasjon eller region (Figur 10). Nesten 15% av de spurte er helt enig (kategori 6) i at Klimapilegrim er en suksess generelt, mens omtrent halvparten av disse ikke kan si det samme når det gjelder egen sammenheng. Det tyder på et forbedringspotensial i egne rekker. I den andre enden av skalaen bekreftes det samme bildet: nesten 20% er helt eller delvis uenig i at Klimapilegrim var en suksess i sin sammenheng (kategori 1-3) mens det generelt er under 5% som sier det samme. Det er altså over 80% av de spurte som mener Klimapilegrim generelt ble en suksess i større eller mindre grad (4-6). Det er mange som sier det samme også for sin sammenheng (75%) men de heller mer mot kategori 4 enn 6. Uansett er det mange som vil karakterisere prosjektet som en suksess.

Figur 10. Klimapilegrim var en suksess generelt (serie1, blå) og for egen sammenheng (serie2, rød)

Figur 11. Vi tar med oss positive erfaringer fra Klimapilegrim 2015 i videre arbeid

Når vi konkretiserer blir bildet enda mer positivt. Nesten 94% av de spurte er helt eller delvis enig i at de tar med seg positive erfaringer fra Klimapilegrim i videre arbeid (Figur 11).

Det vitner om et stort læringspotensial i denne kampanjen, og mange erfaringer som det er verdt å bygge videre på.

Hva slags erfaringer er det da konkret vi snakker om? Her er det kommet inn mange svar som inneholder både ris og ros og de er verdt å se nærmere på. Fra pilegrimsarbeidet trekkes det fram at miljøperspektivet har tilført mye som man kan bygge videre på. Arepoagos har fått motivasjon for å jobbe videre med pilegrimsarbeid og med fokus på skaperverk og klima. Liturgiarbeid i denne sammenheng blir også trukket fram. Mange forteller om gode synergier i forhold til samarbeid med andre organisasjoner og kirkesamfunn både lokalt og regionalt / nasjonalt.

Hvilke erfaringer vi tar med oss videre?

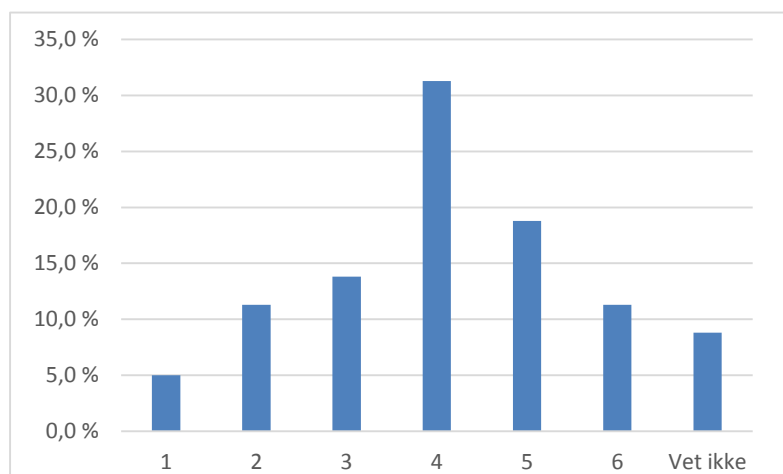
«At vi både trenger betydelig trykk fra toppledelse men også god mobilisering i et stort nettverk hvor mange har felles interesser, om vi skal lykkes i å skape en stor nasjonal kampanje på ett år. Især interessant at vi klarte skape såpass mye medieoppmerksomhet uten en ytre påvirkning som f.eks. en plutselig katastrofe. Jeg mener mediemessig er suksessen til stor del skapt av de som engasjerte seg lokalt og Kirkerådets kommunikasjonsaveling. Vanvittig godt jobbet!»

Siv Bonde, nettverksleder i Kirkens Nødhjelp

Det har gitt stor motivasjon å stå sammen om en felles sak på denne måten og være en del av et stort prosjekt. Temaet er lett å få oppmerksomhet omkring, og etablere samarbeid også med andre tros-samfunn og ikke-troende. Prosjektet ga også mulighet til å sette lokalt preg på etapper og arrangement med innsamling av vann fra ulike kilder og lokale vandringer knyttet opp mot lokale miljøutfordringer eller historiske steder. Samtidig knyttet prosjektet også sammen lokale tiltak med nasjonale og internasjonale utfordringer. Klimautfordringen ble noe håndfast og internasjonal solidaritet og nestekjærlighet ble omsatt i vanndråper og skritt. Dette har for mange gitt mersmak, ny motivasjon til videre arbeid med pilegrimsvandringer, med klima og miljø-engasjement og til samarbeid med andre utenfor sin vante sammenheng.

Det er også nevnt som et viktig prinsipp for suksessen at prosjektet ikke ble tungt styrt fra nasjonalt hold, men det ble utfordret til å ta regionalt og lokalt eierskap. Samtidig er en slik prosess krevende både strukturelt og tidsmessig og det bør settes av mer tid og ressurser til planlegging og forankring av tilsvarende prosjekt i framtida. Det ble også trukket fram at det er krevende med gjennomføring av et slikt prosjekt midt i sommerferien. Samtidig åpnet dette også opp for stor deltakelse og ansvar fra frivillige, samt kobling opp mot diverse arrangement og sommerstevner. Det nevnes også at prosjektet klarte å koble dette inn mot misjonsorganisasjonenes arbeid, og de erfaringer man der sitter med om de som rammes av klimaendringer i andre land. Det ble samtidig etterlyst at dette kunne kommet enda tydeligere fram.

Figur 12. Vi opplevde utfordringer i forbindelse med Klimapilegrim

I forhold til utfordringer med prosjektet, sier 31% av de spurte seg delvis enig i at de opplevde det (Figur 12, kategori 4). De som er enig eller helt enig (kategori 5-6) utgjør 30%. De som i større eller mindre grad er uenig i dette (kategori 1-3) utgjør like stor andel, mens ca. 9% vet ikke.

Hvilke utfordringer som nevnes er kanskje det viktigste å se på i forhold til læring og videre oppfølging. I tillegg til at planleggingsperioden ble for kort, med påfølgende tidspress og mangelfull planlegging nevnes følgende:

- Ivaretagelse av økumenisk bredde og samarbeid.
- Informasjonsarbeid og samarbeid over kirkegrenser.
- Veldig uklart i starten hvordan prosjektet skulle organiseres nasjonalt og regionalt; vi visste lite om hvor mye ressurser dette ville kreve, eller hvordan det skulle legges opp for å passe inn i den nasjonale ruta.
- Etappen kom samtidig som Festspillene i Nord-Norge, noe som gjorde det vanskelig med et folkelig engasjement.
- For lite oppfølging og koordinering fra de ansatte på bispedømmekontoret; lokale arrangement ble overlatt til enkeltmennesker og ildsjeler (Björgvin).
- Skepsis og reservasjon blant kirkefolk som mente dette var en uheldig innblanding av politikk.

- Ingen koordinering fra bispedømmet og ingen samsnalking mellom organisasjonene hva vi kunne få til sammen i Møre.
- Mangel på ledelse og tydelig ansvarsfordeling. Mange var opptatt med andre ting og gjorde en halvhjertet innsats.
- Ferieavvikling og vær.
- Vanskelig å kommunisere tema; lite napp i media, og for dårlig oppslutning om arrangement.
- Ting ble ikke helt som planlagt. Mye endret seg eller ble til underveis.
- Vi er få og bor spredt (Kvekerne).
- Uklare forventninger fra sentralt hold om hva bispedømmet skulle bidra med (Agder og Telemark).
- Vi ville arrangere inspirasjonssamling, men det ble for få påmeldte. Større åpenhet hos misjonsorganisasjonene sentralt enn lokalt.
- Vanskelig å få lokal vandring til å passe inn i stafetten. Vår vandring var på en øy uten sammenheng med hoved-vandringen.
- Veldig utydelig hvem som hadde ansvaret på bispedømmekontoret (Tunsberg). Til slutt måtte vi bare organisere en rute lokalt, men fikk ikke utnyttet potensiale i å samarbeide med andre.
- Vanskelig å finne ressurser til å sy sammen ei rute for arrangement i et langt fylke på relativt kort tid (Nordland). Det skyldes delvis akutt behov for å jobbe med andre ting (ny biskop).
- Ikke alle deler trosaspektet / kirketilhørighet og har av den grunn vanskelig for å delta eller gi sin tilslutning.
- Vanskelig å få et sentralt initiativ til å bli en bottom-up bevegelse. Svært tidkrevende å være kontaktperson. Uklarhet om hvem som hadde mandat til å ta beslutninger. Flere flaskehalser fordi man ventet på andre. Lite informasjon som kunne spres videre for å mobilisere om arrangement. Utfordrende å skulle mobilisere økumenisk, uten å ha ledelsesmandat (Oslo).

Respondentene ble også spurt om å komme med forslag til hva som kunne gjøres bedre. Svarene her vil naturligvis henge sammen med det som er nevnt ovenfor.

Hva kan vi lære av utfordringene til videre arbeid?

«Utfordringen er å gjøre ting overkommelig selv for små menigheter med få ressurser.»

Else Birgit Bergem Strand, Pastor i Risør frikirke

Det nevnes av flere et behov for mer tydelighet og tidligere kommunikasjon om forventninger fra nasjonal koordinering av et slikt prosjekt. Informasjon og PR, samt nettside og arbeid med presse i forkant av prosjektet kunne vært bedre. Det etterlyses også et tydeligere ansvar og deltakelse fra kirkenes ledelse og ansatte på alle nivå om at dette er en felles kirkelig satsing som prioriteres. Det bør arbeides mer med regional koordinering for slike tiltak på tvers av kirkesamfunn og organisasjoner, slik at apparatet

er mer på plass og operativt når slike kampanjer kommer. Det er et tydelig potensial for flere ressurser / mennesker og organisasjoner som blir med og tar et tak, men de blir dårlig utnyttet pga. flaskehalser i systemet, manglende kjennskap til hverandre, eller at man ikke er vant til å samarbeide. Flaskehalser her kan være personavhengig, men går også på struktur, tradisjon og kultur innenfor ulike organisasjoner og kirkesamfunn. Det bør også være vilje til å tone ned kjepphester og kampsaker i egen organisasjon når slike felles kampanjer kommer.

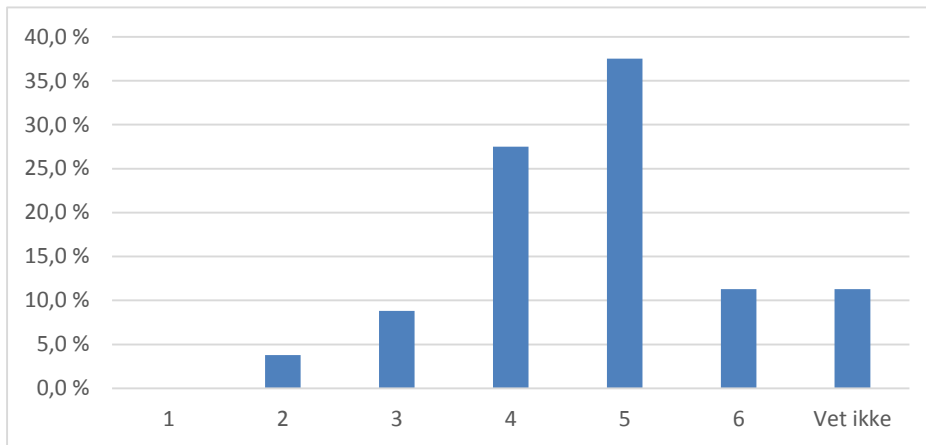
Flere har nevnt at slike store kampanjer bør legges utenom ferietiden. Det gjør det mye lettere å mobilisere ansatte. Det ble også etterlyst en tydeligere plassering av ansvar for regional koordinering for flere bispedømmer / regioner. Andre savnet en avklaring av ansvar / mandat mellom det nasjonale og det regionale leddet. Vern om skaperverket er kanskje en mer «spiselig» innfallsvinkel for mange enn «klimakamp». Samtidig ble det understreket at dette er viktige perspektiv som må komme med i kirkens hverdag.

7. Konkrete utfordringer

I forhold til begrenset tid og ressurser er ikke dette kommentert ytterligere. Det er underforstått at dette var en viktig begrensning, men som det i liten grad var mulig å gjøre noe med. Respondentene ble bedt om å svare på andre forhold som kunne gi nyttige innspill for læring i forhold til gjennomføring av liknende prosjekt i framtida.

7.1. Prosjektets ledelse og koordinering

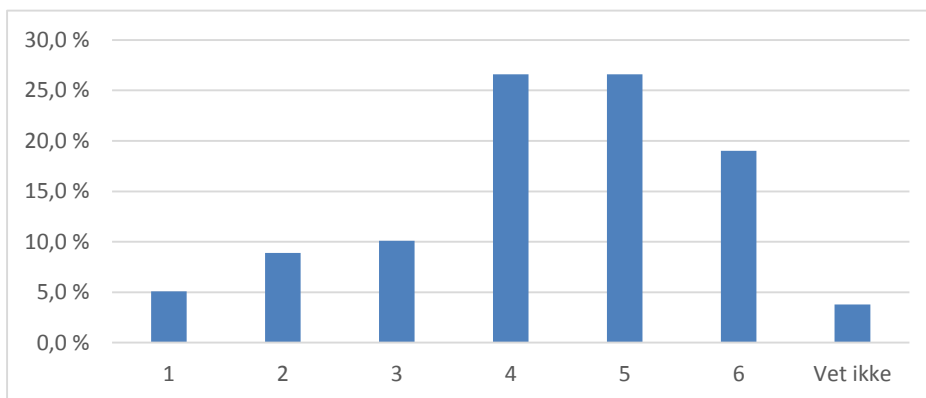
Figur 13. Prosjektets ledelse og koordinering fungerte bra

Til utsagnet: «prosjektets ledelse og koordinering fungerte bra» var 65% enig eller delvis enig, men bare 11,3% er helt enig, og samme andel vet ikke (Figur 13). Til sammen 12,6% er uenig eller delvis uenig, men ingen sier seg helt uenig i dette. I kapittelet ovenfor er det referert flere tilbakemeldinger på dette punktet.

7.2. Lokalt eierskap

Figur 14. Vi oppfattet Klimapilegrim som VÅRT prosjekt

Til utsagnet: «Vi oppfattet Klimapilegrim som VÅRT prosjekt» sa 53% av respondentene seg delvis enig (26,6%) eller enig (26,6%) i dette (Figur 14). 19% var helt enig, mens 5% var helt uenig. Til sammen er 24% av de spurte i større eller mindre grad uenig i utsagnet, mens nesten 4% vet ikke.

For at dette skal gi mer mening er det interessant å koble kirke- organisasjonstilhørighet opp mot disse svarene. Det er ikke entydig at medlemmer i Den norske kirke opplever dette som «sitt prosjekt». Flere i

Klimapilegrim som VÅRT prosjekt

«Vårt lokale arrangement var VÅRT prosjekt. Samtidig hadde vi en følelse av å være med på noe som gikk langt ut over våre geografiske grenser»

Joar Fjellstad, Leder av Pilegrimsforeninga i Rennebu

denne kategorien framhever at prosjektet er initiert fra nasjonalt hold, og at eierskapet regionalt eller lokalt er svært varierende. Selv om mange framhever det som positivt at menighetene selv kunne ta eierskap til lokale prosjekt, etterlyses informasjon, koordinering og tydeligere mandat fra prosjektets ledelse eller fra egen kirkeledelse.

Representanter fra Pilegrimsnettverket, KFUK-KFUM, Den katolske kirke, Areopagos, Normisjon og Frikirken opplever også lite eierskap til prosjektet, selv om flere av disse hadde representanter til stede i den nasjonale prosjektgruppa. Det kan ha sammenheng med at de som her var med i planleggingen hadde et begrenset mandat, eller opplevde liten støtte eller prioritering av Klimapilegrim fra egne rekker. Samtidig nevnes at Klimapilegrim har åpnet opp for et større engasjement og eierskap til saken; dvs. vern om skaperverket som et viktig tema for egen organisasjon / kirkesamfunn.

Klimapilegrimsvandring fra Egersund til Stavanger

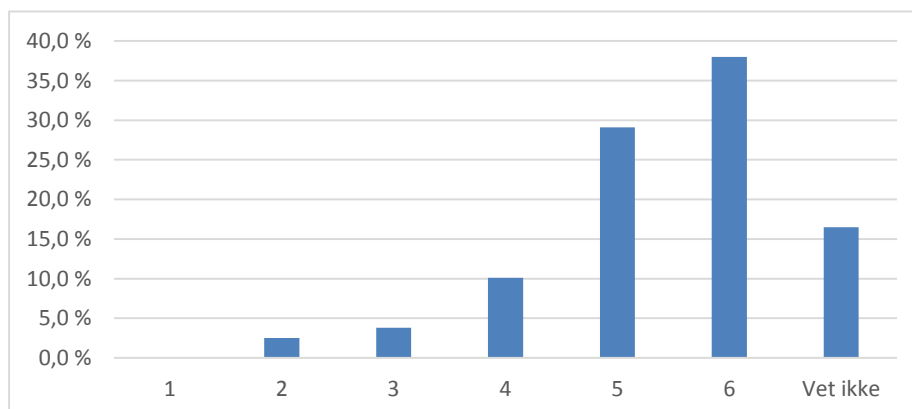
Blant de som melder at de opplevde et eierskap til prosjektet nevnes flere grunner. Flere trekker fram at de fikk være med å prege prosjektet og selv bestemme hva de ville gjøre og hvordan. Det vakte motivasjon og eierskap. Noen identifiserte seg umiddelbart med idéen / konseptet og andre ble konkret utfordret til å ta et ansvar. Vannet fra lokale kilder som skulle sendes videre helt til Paris, var med å gi lokal tilknytning og eierskap til saken og knytter klimautfordringene til noe lokalt.

Vandringer og arrangement ble også tilpasset lokal virkelighet. Samtidig trekker mange fram at koblingen mellom det lokale (stolthet over egen natur og ressurser) og den globale utfordring og en internasjonal dugnad var veldig motiverende og viktig. Det går rett inn i kjernen av å være kirke. Nasjonalt ble organisasjoner som ikke var vant til å samarbeide trukket med og gode initiativ ble gitt plass. Det gav eierskap og en positiv erfaring (KFUK-KFUM). Korsvei melder også at Klimapilegrim var midt i blinken for organisasjonen og passet som hånd i hanske.

7.3. Samarbeid med andre aktører

Klimapilegrim 2015 var et meget sammensatt prosjekt. I tillegg til de 7 aktørene som står som «eiere» av prosjektet, er det også 7 misjonsorganisasjoner innenfor SMM, og NKR representerer 20 kirkesamfunn. Hver av disse organisasjonene og kirkesamfunnene har svært ulik struktur og organisering, noen er enkeltstående menigheter, noen har ingen nasjonal overbygning, mens andre har klare strukturer og «kommandolinjer». De tre eierne av Skaperverk og bærekraft som initierte Klimapilegrim; Kirkens Nødhjelp, Den norske kirke og Norges Kristne Råd, har opparbeidet seg erfaringer i samarbeid på tross av ulik struktur og intern kultur, men det gjelder i mindre grad i møte med de andre aktørene og dem imellom. Derfor vil naturlig nok samarbeid oppleves svært ulikt. Ble utfordringene for store, eller opplevde man overraskende positive sider ved å gå ut av sin komfort-sone og samarbeide på nye arenaer?

Figur 15. Det var positivt å samarbeide med andre aktører.

Responsen til utsagnet: «Det var positivt å samarbeide med andre aktører» er det mest entydige i hele undersøkelsen (Figur 15). Ingen andre spørsmål har så høy svarprosent i kategori 6. Hele 38% ser seg helt enig, og ingen er helt uenig, selv om 16,5% svarer vet ikke. Til sammen over 77% er helt eller delvis enig.

Det ble også spurt om hvorfor det var positivt å samarbeide med andre. Her nevnes at det er helt nødvendig i klimakampen, og at det bygger positivt omdømme blant dem som gjør felles sak med oss. Samarbeid genererer flere ressurser med ulike apparat og erfaringer, og gir en fantastisk spredning av saken. Det bygger fellesskap på tvers og gjør at vi kommer nærmere hverandre. Noen opplyser samarbeid med politikere og kystlag som positive erfaringer, andre trekker fram det interreligiøse samarbeidet som spesielt gledelig og inspirerende.

Hvorfor var det positivt med samarbeid?

«Inspirerende, lærer av hverandre, følelse av å dra lasset SAMMEN, opplevelsen av å stå i en større sammenheng. Klima er en så stor utfordring, at vi MÅ stå sammen for å oppleve at innsatsen vår er viktig!!»

Liv Hegle, Areopagosprest

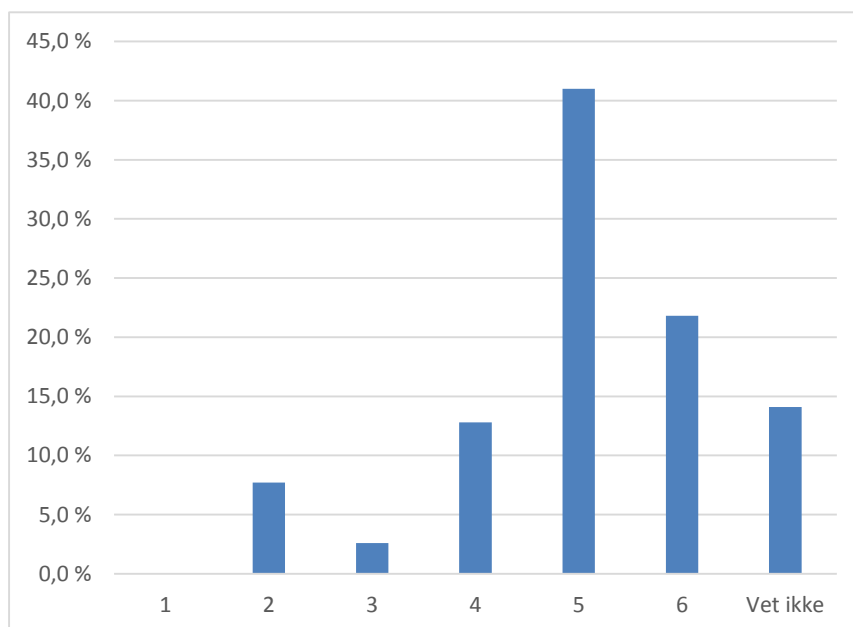
Generelt gir svarene inntrykk av at samarbeidet med nye aktører har vært til stor inspirasjon og berikelse i arbeidet. Det er flott å bli flere som trekker i samme retning. Dessuten kan man lære av hverandre og se ting på nye måter. Når flere kirkelige aktører står sammen blir vi også mer synlige for andre, noe som gir økt selvtillit, troverdighet som samfunnsaktør og dermed også større gjennomslag.

Misjonsorganisasjonene fikk vist seg fram og tydeliggjort sitt engasjement i saken overfor andre aktører. Prosjektet og materialet som ble tilbudt nasjonalt var lett å «selge» til andre for å konkretisere et samarbeid. Samarbeid på tvers av organisasjoner og kirker utfordret oss på en positiv måte til å tenke nytt og det ble stimulerende på mange måter.

7.4. Praktisk planlegging og gjennomføring av etapper

Til sammen 75,6% er helt eller delvis enig i at praktisk gjennomføring og planlegging av etapper fungerte bra på det de selv var med på (Figur 16). Vi registrerer samtidig at over 10% er uenig i dette, og at 14% er usikre. Men også til dette spørsmålet er ingen helt uenig, så ingenting er helt mislykket.

Figur 16. Praktisk gjennomføring og planlegging av etapper fungerte bra for oss

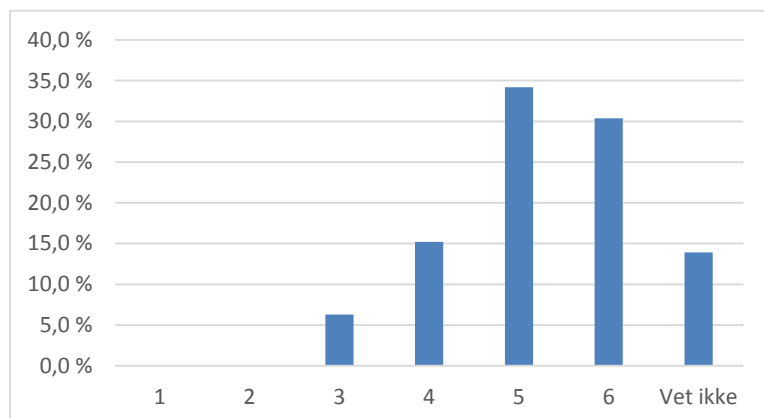
På spørsmål om hva som kunne vært gjort bedre i forhold til praktisk gjennomføring, nevnes gjennomgående at mer tid burde vært satt av til planlegging og forberedelse. En tydeligere strategi og involvering av deltakere på et tidligere stadium nevnes også. Med den tid og de ressurser som var tilgjengelig er det mange som ikke ser hva som kunne vært gjort bedre. For flere regioner etterlyses det en tydelig regional koordinator med et klart ansvar for rammene i hver region / bispedømme, og at disse fikk frigitt mer av sin arbeidstid til å jobbe med dette. Samtidig burde flere i kirkestrukturen vært involvert.

Registrering av etappene på nettet var for noen vanskelig å få til, og kunne vært mer brukervennlig. Informasjon om kampanjen burde kommet tydeligere fram på Skaperverkets dag og på flere sommerstevner. Det kunne vært gitt mer ansvar til lokale menighetsråd og miljøkontakter. Enda bredere samarbeid med kommuner og lokalsamfunn og lag og foreninger. Her er et stort potensiale. Mye potensielt samarbeid og deltakelse smuldret bort pga. ferieavviklingen.

7.5. Kombinasjonen pilegrimsmotiv og politisk utadrettet handling

Et spørsmål vi var veldig usikre på i starten av Klimapilegrim 2015 var om vi ville klare å få en god kobling mellom pilegrimstradisjonens vekt på vandringen, bønningen og troslivet, kombinert med klimaengasjementets vekt på etikk og kampanje med krav til politisk endring. Pilegrimstradisjonen er ikke umiddelbart lett å koble på en mer ungdommelig aktivistisk politisk kampanje. Vi erfarte tidlig også noe ulike interesser og ønsker i den nasjonale prosjektkomiteen som kunne bli utfordrende å koble sammen i en felles kampanje. Samtidig så vi for oss sprengkraft og store synergieffekter å hente om vi fikk dette til. Responsen på dette spørsmålet er ganske entydig (Figur 17).

Figur 17. Kombinasjonen av pilegrimsmotiv og politisk utadrettet handling var god

Mer enn 30% var helt enig i at denne kombinasjonen var god. Enda flere (34%) er enig, og sammen med de som er delvis enig utgjør dette nesten 80%. Riktignok er 14% er usikre, men ingen er uenige eller helt uenige i påstanden (kategori 1 og 2).

Vi spurte også om hvordan denne kombinasjonen fungerte for å utdype svarene i figur 17. Gjennomgående ble det en utfordring for mange å kombinere arrangement og vandring med en underskriftskampanje. I mange tilfeller

kom underskriftskampanjen i bakgrunnen. Dette fordi det var vanskelig å kommunisere flere handlingsalternativ på samme tid. For de fleste var det å delta på en etappe en politisk handling i seg selv. Klimapilegrim ble kommunisert som at vi sammen skulle vandre og sende vann som en stafett-pinne helt til klimatoppmøtet i Paris. Da opplevdes nok en underskrift i tillegg som litt smør på flesk og kanskje en fremmed eller «utdatert» fremgangsmåte. Flere påpeker at opplegg og budskap var bra, men potensialet ble ikke utnyttet siden det var litt for mange elementer med i bildet: kilometer vandret, underskrifter registrert, vannflaske med seremoni og diverse liturgier / markeringer under vandringen.

For noen fungerte dette veldig bra, og i KFUK-KFUM-sammenheng kunne de gjerne sett et politisk budskap som var enda mer konkret og vågalt. Andre nevner at utformingen av det politiske budskapet var bra og allment, noe som gjorde det lettere å få med andre også utenfor kirkelige leire. Generelt la dette også opp til muligheter for lokal tilpasning og vektlegging av ulike elementer som dermed skapte tilhørighet og eierskap hos flere enn det ville gjort om en av disse elementene ble fjernet.

Opprop fra fagbevegelse, miljøbevegelse og kirke blir her overlevert til Statsminister Erna Solberg (th.) under konferansen «Broen til framtiden» 19. feb. 2016. Oppropet ble skrevet under båtturen fra Grimstad til Arendal 13. august 2015 som en etappe av Klimapilegrim. Fra v.: Kjersti Barsok, NTL, Paul Erik Wirgenes, styreleder i Skaperverk og bærekraft og Lars Haltbrekken, leder i Naturvernforbundet. Foto: Lars Berg Hemans.

Til sist fikk respondentene spørsmål om det var noe som ellers er oversett i quest-backen som burde vært nevnt. Flere benyttet her anledningen til å gi en positiv tilbakemelding om at dette hadde vært moro, lærerikt og inspirerende å være med på. Flere følte seg som en del av noe stort og ser fram til fortsettelsen! Mange gir også uttrykk for positive erfaringer med samarbeid lokalt som de vil bygge videre på uavhengig av nasjonale tiltak. Det nevnes også at de unge må involveres mer i planlegging og gjennomføring av slike prosjekt.

Noen tilbakemeldinger/ sitater:

- «Det ble en uheldig avslutning med å bruke de to kronprinsessene som frontfigurer ved en slik anledning. Det skapte jo oppslag i media, men i dette tilfellet mener jeg at media-oppslagene virket mot sin hensikt. Klimapilegrim skulle oppmuntre til nøysomhet og mindre overforbruk som skader jorden. Å bruke som frontfigur noen som står for det motsatte av slike verdier, tror jeg virket mot sin hensikt, og som jeg vil tro der var flere enn meg som reagerte på».
- «En nøkkelkvalitet i gjennomføringen var prosjektets åpenhet for innspill i utformingsfasen, kompetanse kombinert med ydmykhet og lekenhet. En sær kompetent og positiv stab!»
- «Når man skal forholde seg til prosjektgrupper og prosjektkoordinatorer som har fullt fokus på prosjektet, kan det oppleves krevende å henge med. Men Areopagos sitter igjen med inspirasjon og fornyet fokus på pilegrim, skaperverk og klima!»

*«Vi skal gjøre det noget mere!
Arbejde sammen - budskabet
bliver kun større, når vi er mange
som går sammen og folk synes
det er sjovere at være med, når
vandet er kommet så langvejs fra
og skal videre. Man føler sig som
en del af noget stort!»*

*Charlotte Chammon, Sognepræst,
Den danske folkekirke*

8. Konklusjon

Alt i alt ser vi tilbake på et prosjekt med meget bred og positiv oppslutning gitt de begrensningene som prosjektet hadde. Summen av utfordringer var relativt få, tatt i betraktning kun ½ år til rådighet i planleggingsfasen med egen prosjektansatt, nasjonal komité og kontaktpersoner i alle bispedømmene i Dnk engasjert. Med mer tid og ressurser til rådighet for planlegging, organisering og inkludering på tvers av kirkesamfunn og organisasjoner kunne utfordringer vært løst på en smidigere og mer målrettet måte.

Vi kan sammenfatte de viktigste læringspunktene for veien videre i følgende:

- For gjennomføring av lignende prosjekter og tiltak bør det settes av lengre tid til planlegging og forankring i alle deltakende organisasjoner og kirkesamfunn, på alle nivå; sentralt, regionalt og lokalt. Det er viktig å bli kjent med de ulike aktørenes struktur, organisasjonskultur og nettverk for å samarbeide best mulig om informasjon og mobilisering. Hvor lang tid som kreves vil avhenge av prosjektets kompleksitet og størrelse og antall samarbeidende parter.
- Det bør settes av tilstrekkelig med ressurser til planlegging, koordinering og gjennomføring. Dette gjelder både økonomi og arbeidskapasitet. I en nasjonal prosjektgruppe er det viktig med tilstedeværelse av alle samarbeidende parter og også noen som kan representere det lokale / regionale nivå. Hver enkelt organisasjon må også sette av ressurser internt for å arbeide med prosjektet. Hvordan dette organiseres - som et eget prosjektkontor / sekretariat eller som en dugnad mellom aktørene - må avklares og forankres i god tid.
- Uavhengig av eventuelle lignende tiltak ser vi det som fordelaktig å etablere eller bygge ut samarbeidsrelasjonene regionalt mellom ulike kirkesamfunn og organisasjoner innenfor feltet «Vern om skaperverket og kamp for rettferdighet». Et naturlig utgangspunkt kan være Skaperverk og bærekrafts regionale ressursgrupper eller lokaløkumeniske råd, konferanser osv. Hovedpoenget er en økumenisk, men også tverrfaglig tilnærming (diakoni, misjon, kultur, trosopplæring) til dette feltet og å definere det inn i arbeidsinstruksen til ansatte på regionnivå.
- Lokale erfaringer med samarbeid mellom ulike organisasjoner og kirkesamfunn, kommuner, lag og foreninger bør videreføres, evt. videreutvikles. Dette kan integreres i en helhetlig del av kirkenes visjon om å være tilstede og synlige i lokalsamfunnet, og kan gjerne kobles opp mot å være grønn menighet.

- Klimapilegrim som begrep og arbeidsform kan med fordel videreutvikles lokalt, regionalt og nasjonalt. Det bør også linkes opp mot internasjonalt samarbeid gjennom LVF, KV og Act Alliance m.fl. Her er potensial for nye samarbeidsformer og synergieffekter mellom kultur, diakoni, trosopplæring og misjon. Samtidig er det store potensial for fortsatt samarbeid med miljø- og fagbevegelse, samt inter-religiøst samarbeid og fornyelse både tematisk og med involvering av nye mennesker.
- Erfaringene fra Klimapilegrim 2015 bør inngå i vurderingen av en videreføring av et bredt kirkelig samarbeid for vern om skaperverket og arbeid for klimarettferdighet. I tillegg til de tre aktørene i Skaperverk og bærekraft må de som har vært involvert i Klimapilegrim, og også andre aktører tas med i vurderingen, særlig de som har gitt uttrykk for at samarbeidet har vært fruktbart og gitt mersmak. Alle samarbeidende organisasjoner / kirkesamfunn utfordres med dette til å vurdere å være med i et slikt samarbeid på ulike nivå, og til å formulere sine egne læringspunkter etter erfaringene med Klimapilegrim 2015.

Fra Klimapilegrim markeringen under Arendalsuka 13. august. Klima- og miljøministeren, Kirkerådets direktør mfl. på vei fra Sam Eydes plass til jernbanestasjonen. Faksimile fra Agderposten.

Det kan ikke understrekes sterkt nok at Klimapilegrim 2015 har vært et stort og bredt samarbeid der mange har bidratt for å få alt til å gå. Det har vært et spennende spleiselag med stor innsats på mange plan.

En stor takk til den nasjonale prosjektgruppa, til alle regionkontaktene og ressursgruppene og ikke minst til alle lokale arrangører og deltakere over hele landet som har gjort Klimapilegrim 2015 til en fantastisk kampanje og en utrolig reise -på vei mot klimarettferdighet!

Per Ivar Våje,
Prosjektkoordinator Skaperverk og bærekraft og Klimapilegrim 2015.